

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální pracovník

ŽENY V ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ
WOMEN IN FOREIGNER DETENTION
FACILITY

Bakalářská práce: 09 – FP – KSS – 3029

Autor: Lenka PIŠTĚKOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
81	16	0	3	19	5 + 1CD

V Liberci dne: 29. 6. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Lenka Pištěková
adresa: Okrouhlická 114, 471 24 Mimoň
studijní obor (kombinace): Sociální pracovník
Název BP: **Ženy v zařízení pro zajištění cizinců**
Název BP v angličtině: **Women in Foreigner Detention Facility**
Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

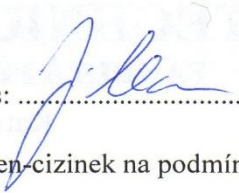
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): _____

Datum: _____

Podpis: _____

Název BP: ŽENY V ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS. Podpis:

Cíl: Popis nejčastějších obtíží při adaptačním procesu u žen-cizinek na podmínky v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.

Požadavky: Formulace teoretických východisek
Projektování výzkumu
Sběr dat
Interpretace a vyhodnocení dat
Formulace závěrů

Metody: Rozhovor

Literatura: PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty. Praha: Optys, 2007. ISBN 978- 80-85819-69-4.
MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
ŠIŠKOVÁ, Taťána a kol. Menšiny a migranti v České republice - My a oni v multikulturní společnosti 21. století. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
PRŮCHA, Jan. Interkulturní psychologie. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-280-5.
VODÁČKOVÁ, Daniela. Krizová intervence. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0.

Čestné prohlášení

Název práce: Ženy v zařízení pro zajištění cizinců
Jméno a příjmení autora: Lenka Pištěková
Osobní číslo: P07000157

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. 06. 2012

.....
Lenka Pištěková

Děkuji Mgr. Janu Jihlavci, DiS. za odborné vedení bakalářské práce. Děkuji také Mgr. Petře Urbanové za pomoc při zpracování průzkumu.

.....

Název bakalářské práce: Ženy v zařízení pro zajištění cizinců

Jméno a příjmení autora: Lenka Pištěková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Anotace: Bakalářská práce je zaměřena na popis podmínek a obtíží spojených s adaptací cizinek po příchodu do České republiky. V práci je krátce nastíněna azylová problematika a podrobněji rozepsán proces spojený s adaptací žen-cizinek na podmínky v zařízení pro zajištění cizinců. Práce vysvětluje institut zajištění, podrobněji se zaměřuje na charakteristiku Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé – Jezové a popisuje podmínky, které podporují úspěšný proces adaptace cizinek v České republice. Praktická část obsahuje průzkumné šetření, ze kterého vyplývají možnosti ke zkvalitnění práce se zajištěnými cizinkami.

Klíčová slova: Adaptace, cizinecká police, migrace, správa uprchlických zařízení, zajištění, zařízení pro zajištění cizinců.

Title of the bachelor thesis: Women in Foreigner Detention Facility

Author: Lenka Pištěková

Academic year of the bachelor thesis submission: 2011/2012

Supervisor: Mgr. Jan Jihlavec, DiS.

Summary: Thesis is focused on the description of the conditions and problems associated with the adaptation of a female migrants upon their arrival to the Czech Republic. In the work is briefly outlined the issues of asylum and in detail describe the process associated with the adaptation of female migrant's daily experiences to the conditions in foreigner detention facility. Work explains institute of detention, in more detail it's focused on the characteristic of detention in Bělá – Jezová and describes the conditions that support the successful process of adaptation of the female migrant's daily experiences in the Czech Republic. The practical part includes a exploration survey, showing the potential possibility to improve the quality of work with a female migrants.

Key words: Adaptation, foreigner police, migration, administration of refugee facilities, detention, foreigner detention facility.

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů	11
ÚVOD.....	12
TEORETICKÁ ČÁST	14
1 AZYLOVÁ PROBLEMATIKA A MIGRACE OBYVATEL	15
1.1 Migrace cizinců do České republiky.....	15
1.2 Přehled organizací zabývajících se problematikou cizinců	16
1.3 Nástin legislativy zabývající se problematikou cizinců.....	17
1.4 Systém správy uprchlických zařízení v České Republice.....	17
2 ADAPTACE ŽEN V ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ	19
2.1 Vymezení základní pojmů	19
2.2 Psychosociální aspekt adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců	20
2.3 Reakce a adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců	21
2.4 Komparace adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců a žen ve vazbě..	22
3 ZAŘÍZENÍ A REŽIM PRO ZAJIŠTĚNÍ ŽEN CIZINEK	24
3.1 Umístění cizinců do zařízení.....	25
3.1.1 Mírný režim zajištění	26
3.1.2 Přísný režim zajištění.....	26
4 ZAJIŠTĚNÍ ŽEN - CIZINEK	28
5 ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ BĚLÁ – JEZOVÁ	30
5.1 Charakteristika ZZC Bělá – Jezová	30
5.2 Poskytované služby pro ženy.....	31
5.2.1 Ubytování a strava	31

5.2.2	Zajištění lékařské služby.....	32
5.2.3	Sociální a psychologické služby.....	33
5.2.4	Zajištění vzdělávání.....	33
5.2.5	Návštěvy v zařízení.....	34
5.3	Podpora adaptace žen v ZZC Bělá- Jezová.....	34
5.3.1	Nabídka volnočasových aktivit pro ženy.....	35
5.3.2	Spolupráce s nevládními organizacemi.....	36
6	CHARAKTERISTIKA CIZINEK V ZAŘÍZENÍ.....	39
7	POTÍŽE S ADAPTACÍ V ZAŘÍZENÍ A PODPORA INTEGRACE.....	41
7.1	Strategie cizinek ve vztahu k pobytu v České republice.....	41
7.1.1	Profil cizinek usilujících o trvalý život v České republice.....	42
7.1.2	Profil cizinek neusilujících o trvalý život v České republice.....	43
7.2	Adaptace na sociokulturní prostředí České republiky.....	44
7.2.1	Cizinky a prvotní jazyková bariéra.....	44
7.2.2	Vztah českých občanů k cizinkám.....	45
7.2.3	Zajištění budoucnosti v České republice.....	46
7.2.4	Komunikace s úřady.....	47
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	49
8	CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI A HYPOTÉZY PRŮZKUMU.....	49
9	PROJEKTOVÁNÍ PRŮZKUMU.....	50
9.1	Distribuce dotazníku.....	51
10	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	52
10.1	Vyjádření výsledků jednotlivých otázek.....	52
11	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ A VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ.....	71

11.1	Předpoklad 1	71
11.2	Předpoklad 2	73
12	NÁVRH NA ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH NEDOSTATKŮ	77
	ZÁVĚR.....	78
	Seznam použitých zdrojů	79
	Seznam příloh.....	81

Seznam použitých zkratk a symbolů

CIMG – Výbor pro migraci a demografii

CP – Cizinecká policie

IOM – Mezinárodní organizace pro migraci

IOMPD – Výbor pro otázky územního azylu, uprchlíků a bezdomovců

NNO – Nevládní nezisková organizace

OPU – Organizace pro pomoc uprchlíkům

OSN – Organizace spojených národů

PoS – Pobytové středisko

SUZ – Správa uprchlických zařízení

UNHCR – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

ZZC – Zařízení pro zajištění cizinců

ÚVOD

Není nic neobvyklého na tom, že bez obtíží překonáváme hranice jiných států, poznáváme jejich kulturu, jazyk, zvyky... Chování a jednání příslušníků národa je naučené a přenášené z generace na generaci jako kulturní dědictví. K mezikulturním rozdílům je nutné přihlížet a respektovat je, opačné jednání může vést k nedorozuměním a problémům. Příslušníci národa žijí v rámci své kultury a mění ji pouze za mimořádných okolností, jako je válka, emigrace... Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla zaměřit na problematiku adaptace cizinek na prostředí svého pracoviště – Zařízení pro zajištění cizinců Bělá – Jezová (ZZC).

Od roku 1999 pracuji pod Správou uprchlických zařízení (SUZ) v Bělé pod Bezdězem – Jezové, kde dříve býval v bývalém vojenském prostoru vojsk Rudé armády Uprchlický tábor, od roku 1996 Pobytové středisko (PoS) pro žadatele o azyl. První rok jsem pracovala v dětském centru střediska, později jsem začala pracovat jako sociální pracovníce. Na této pozici jsem řešila vstupní pohovory s nově příchozími a také běžné denní problémy ve středisku. Od roku 2006 došlo k jeho přetransformování na Zařízení pro zajištění cizinců. Jde o zařízení, kam je cizinec umístěn cizineckou policií (CP) na základě jejího rozhodnutí a to zejména kvůli neschopnosti cizince prokázat legální pobyt na území České republiky. Ať už z důvodu neplatného víza, ztráty či zcizení dokladů prokazujících jeho totožnost.

Tyto osoby nemají možnost svobodné volby a jsou nucené po určitou dobu adaptovat se na podmínky, které jsou více či méně vzdálené jejich kultuře. Vzhledem k mé praxi v zařízení pro zajištění cizinců jsem se rozhodla zabývat se touto problematikou ve své bakalářské práci.

Cílem teoretické části práce je podrobně popsat podmínky a problémy spojené s adaptací cizinek při příchodu do České republiky. V první části práce se krátce zabývám azylovou problematikou v České republice a podrobněji popíšu proces spojený s adaptací žen-cizinek v zařízení pro zajištění cizinců. V další části vysvětlím institut zajištění a naváži částí, ve které přiblížím charakteristiku zařízení pro zajištění cizinců v Bělé – Jezové a podmínky, které podporují úspěšný proces adaptace cizinek v České republice.

Cílem praktické části je provedení dotazníkového šetření, které se zaměřuje na proces adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců. Vycházím z předpokladů, že největší obtíží cizinek při adaptaci na podmínky zajištění je strach z nuceného návratu do země původu. Zároveň se však domnívám, že zaměstnanci klientům proces adaptace na podmínky v zajištění usnadňují.

K tomuto účelů mi poslouží dotazníkové šetření prováděné mezi zajištěnými cizinkami v Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé – Jezové v období března až květen 2012. Dotazník byl přeložen do několika jazykových mutací tak, aby jeho použití bylo co nejširší. Anonymita respondentek je zajištěna tím, že v úvodu uvádějí pouze základní demografické údaje.

TEORETICKÁ ČÁST

Cílem teoretické části je přiblížení azylové a migrační problematiky a popis adaptačního procesu u cizinek na podmínky v zařízení pro zajištění cizinců (ZZC). Je zde podrobněji rozepsán režim v tomto zařízení, konkrétně charakteristika ZZC v Bělé – Jezové a poskytované služby. Následuje charakteristika zajištěných cizinek, jejich strategie ve vztahu k pobytu v České republice.

V první kapitole je pro uvedení do problematiky popsáno téma azylové politiky a migrace obyvatel a nástin organizací a legislativy, které se touto oblastí zabývají.

1 AZYLOVÁ PROBLEMATIKA A MIGRACE OBYVATEL

Azylová problematika úzce souvisí s migrací obyvatelstva. Migrace je definována jako proces přemísťování obyvatel přes hranice států, spojené s dočasnou či trvalou změnou bydliště (FRANC 2010). Může mít různé poddruhy, například vnitřní a vnější typ migrace, dobrovolný a nedobrovolný typ migrace a záleží také na počtu migrantů – individuální, kolektivní a masová migrace.

Migrací je možné označit i stav, kdy lidé mění místo trvalého pobytu kvůli novému zaměstnání, studiu na vyšším typu školy nebo z osobních důvodů.

Nedobrovolná migrace obyvatel souvisí s ekonomickými, politickými a sociálními faktory. Mezi významné příčiny migrace patří války, ozbrojené konflikty, pronásledování a perzekuce v rodné vlasti, omezené svobody a práv obyvatel a přírodní katastrofy.

Pro účely zpracování bakalářské práce bude podstatná zejména individuální migrace dobrovolná i nedobrovolná.

1.1 Migrace cizinců do České republiky

Legální migrace cizinců do České republiky je státem, za určitých podmínek, dlouhodobě podporována. Významnou roli hraje negativní demografická situace v České republice a pracovní trh. I přestože nezaměstnanost v České republice dlouhodobě narůstá, nacházejí cizinci volná pracovní místa v oblastech, o které čeští občané nejeví velký zájem. Jedná se zejména o fyzicky náročná povolání, práce za minimální mzdu a práce s nízkým sociálním statusem.

Postoj českých občanů k přílivu cizinců je ovlivněn historicky. Českou republiku zasáhla první větší vlna migrace až po roce 1989 a většina obyvatel nebyla na tento trend připravena.

V minulých letech bylo cestování a tedy i kontakt s kulturou a zvyky jiných národů výrazně limitováno tehdejším režimem. Češi mají často neopodstatněnou nedůvěru k cizincům, která pramení ze špatné informovanosti.

Česká republika je z pohledu migrační politiky spíše zemí tranzitní. Většina cizinců a žadatelů o azyl ji bere jako výchozí bod pro další přesun do zemí západní Evropy.

1.2 Přehled organizací zabývajících se problematikou cizinců

Výroční zpráva Ministerstva vnitra uvádí přehled organizací, zabývajících se problematikou cizinců, azylové politiky a migrace (SUZ MV ČR 2010). Migrace obyvatel je mezinárodním fenoménem, a proto byla vytvořena řada mezinárodních úřadů a výborů. Mezi nejvýznamnější patří Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), Výbor pro migraci a demografii (CIMG) a Výbor pro otázky územního azylu, uprchlíků a bezdomovců (IOMPD).

Pro zpracování bakalářské práce jsou významné hlavně státní a neziskové organizace. Ze státních organizací má problematiku azylantů ve správě Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zahraničí. Tyto zajišťují primárně rozvoj a podporu služeb v azylových zařízeních, provoz Center na podporu integrace cizinců, výuku českého jazyka nebo provoz Zařízení pro zajištění cizinců

Důležitá je také role neziskových organizací, poraden (Poradna pro uprchlíky, Poradna pro integraci) a církevních organizací (například Česká katolická charita, Diakonie aj.). Tyto neziskové organizace se snaží zkvalitnit život cizinců, kteří usilují o získání azylu v České republice. Pořádají humanitární sbírky, organizují volnočasové aktivity a poskytují bezplatný právní servis pro klienty.

1.3 Nástin legislativy zabývající se problematikou cizinců

Z oblasti mezinárodního práva je podstatné znění Ženevské konvence (JUKL 2005), která vstoupila v České republice v platnost roku 1991. Dalším legislativním dokumentem uznávajícím právo na azyl v České republice je Listina základních práv a svobod, která je nedílnou součástí Ústavy České Republiky.

Informační publikace pro cizince (MPSV 2006) poskytuje důležité právní informace pro žadatele o azyl. Cílem publikace je poskytnout komplexní přehled zákonných práv a norem zabývající se problematikou cizinců v České republice. Žadatelé o azyl zde najdou zákon o ochraně a pobytu cizinců na území České republiky č. 326/1999 Sb., včetně novely č.165/2006 Sb. která zavádí do legislativy pojem mezinárodní ochrany.

V publikaci je také možné najít vybrané paragrafy z cizineckého zákona a zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. Informační příručka vydaná Ministerstvem práce a sociálních věcí je významná i z jiného pohledu.

Mimo legislativních předpisů poskytuje žadatelům o azyl informace o internetových portálech s právní problematikou a zahrnuje stručný přehled českých reálií, jejichž znalost významně přispívá k adaptaci cizinců v České republice.

1.4 Systém správy uprchlických zařízení v České Republice

Správa uprchlických zařízení (SUZ) je organizační složka státu podřízená náměstkovi ministra vnitra pro veřejný pořádek a bezpečnost (SUZ 2012). Otázky azylu a migrace jsou plně v kompetenci tří složek Ministerstva vnitra: SUZ, Odboru azylové a migrační politiky (OAMP) a Policie České republiky (PČR).

Zařízení SUZ se dělí na tři respektive čtyři základní typy. Prvním typem jsou přijímací střediska. Jejich primárním cílem je poskytnout základní podmínky pro příchozí žadatele (ubytování, kontakt s cizineckou policií, zdravotní péči a sociálně-právní servis). V současné

době fungují na území republiky dvě přijímací střediska, v Zastávce u Brna a v Praze - Ruzyni.

Druhým typem zařízení jsou pobytová střediska, kde přicházejí žadatelé po ukončení povinných prohlídek a registrací v přijímacím zařízení. Aktuálně jsou zřízena v Havířově a Kostelci nad Orlicí. Pobytová střediska poskytují podobnou péči jako přijímací zařízení, avšak klienti mají možnost vycházek do okolí.

Třetím typem jsou integrační střediska (IAS), která slouží osobám s priznanou mezinárodní ochranou a ty vstoupily do Státního integračního programu a požádaly o dočasné ubytování v IAS.

V Bělé – Jezové je umístěno Zařízení pro zajištění cizinců. Středisko v Bělé – Jezové bude dále podrobněji analyzováno. Obdobná zařízení pro zajištění cizinců ve Frýdku – Místku a ve Velkých Přílepech ukončila svou činnost v roce 2007.

Následující kapitola je věnována tématu adaptace žen na podmínky pobytu v zařízení pro zajištění cizinců. Jsou v ní vymezeny základní pojmy, psychosociální aspekty adaptace a pro srovnání je zde porovnávána adaptace žen v zajištění a žen ve vazbě.

2 ADAPTACE ŽEN V ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ

V druhé části teoretické práce bude hlouběji rozvedena problematika adaptace žen v zařízení pro zajištění cizinců. S ohledem na charakter praktické práce bude pozornost věnována zejména psychosociálním faktorům adaptace s přihlédnutím na specifické postavení žen - cizinek.

2.1 Vymezení základní pojmů

Adaptace jedince je aktivní proces, při kterém se člověk přizpůsobuje životním podmínkám a jejich změnám (KOHOUTEK 2002). V průběhu adaptace se člověk vědomě přizpůsobuje svým zájmům, cílům, potřebám a hodnotám. Adaptace zahrnuje předpoklady člověka zvládnout změny vnějšího prostředí, vlastní proces zvládání změn a hodnocení výsledného stavu.

Sociální adaptace je specifická v popisu procesu, při kterém se člověk začleňuje do dané sociální struktury a prostředí, přizpůsobuje se normám dané společnosti, zapojuje se do interakce s ostatními členy společnosti. Sociální integrace má pro úspěšnou adaptaci klíčovou roli.

Sociální adaptaci ovlivňuje množství faktorů. Jedná se zejména o vlivy sociální dědičnosti, genetiky, možných onemocnění, výchovy, sociálních norem a skupinového konformismu (KOHOUTEK 2001). Sociální normy mohou být pro cizinky komplikované, protože jsou ovlivněny nejen právními normami země, ale také nepsanými pravidly, celospolečenskými normami a tabu dané společnosti. Sociální normy představují žádoucí model chování a stanovují určitá očekávání skupiny od jednotlivce.

Pozitivní sociální vývoj a adaptaci cizinek ovlivňuje zejména uspokojování důležitých sociálních potřeb. Mezi ně patří potřeba jistoty a podnětů, potřeba řádu a pořádku, kladné hodnocení, uznání jedince ve společnosti a vytváření jasné životní perspektivy. Pokud nejsou tyto základní potřeby uspokojeny, může se podle Kohoutka objevit řada sociálních poruch. Ty mohou nabývat různé intenzity, od stavů nejistoty, izolace, pocitů méněcennosti až

k závažnějším stavům úzkosti a nepřizpůsobivosti, které mohou vyústit v násilné případně afektivní chování.

V obou citovaných dílech Rudolfa Kohoutka lze nalézt řadu teoretických poznatků z oblasti socializace jedince a jeho dalšího vývoje. Podle druhů socializace dělí Kohoutek chování na prosociální, disociální, asociální a antisociální. Prosociální chování je stav, kdy jedinec nevybočuje z norem a odchylky od chování lze spatřit jen epizodicky, při zátěžové situaci.

Disociální chování se s normami rozchází následkem pokřivených hodnot a sociálních vztahů. Jedná se sice o neagresivní chování, ale jedinec je nepřizpůsobivý a ke společnosti negativistický.

Asociální chování (alkoholismus, drogová závislost, šikana) vylučují jedince ze společnosti, ztěžují jeho adaptaci a často přerůstá v chování antisociální. (KOHOUTEK 2002) Antisociální chování či protispolečenské chování je v přímém rozporu s normami práva a morálky dané společnosti. Vyznačuje se agresivitou, destruktivním chováním, delikvencí a je společností právně postižitelné a trestné.

Cílem práce s klientkami v zařízení pro zajištění cizinců je tedy v plné míře podporovat prosociální chování a jeho formování a spolu s tím předcházet chování asociálnímu až antisociálnímu.

2.2 Psychosociální aspekt adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců

Specifické prostředí Zařízení pro zajištění cizinců vyvolá vždy řady změn v psychosociální rovině osobnosti. Na jedince působí řada nových podnětů a cílem personálu zařízení je poskytnout klientkám dostatečnou psychickou podporu pro optimální začlenění do nové společnosti.

Žena - cizinka je v nové zemi izolována od známého prostředí, blízkých a přátel. Její životní hodnoty jsou konfrontovány s novou realitou, je nucena přijmout normy a omezení dané země a kvůli jazykové bariéře je často omezena její samostatnost a připravenost

na zvládání obtížných situací. Žena je nucena se v novém prostředí rychle zorientovat a adaptovat, což představuje velkou psychickou zátěž.

Vliv na psychiku jedince má i nejistota o vlastní budoucnost a budoucnost potomků, emoční nestabilita, pocit izolace a opuštění, únava, národnostní různorodost v zařízení a sociální problémy spojené s nadbytkem volného času, obtížemi při nalezení nového zaměstnání a řešení ubytování. (VÁGNEROVÁ 2004, s. 660) Nedílnou součástí je neznalost jazyka a kultury, která prohlubuje pocit odcizení a izolace od okolní společnosti.

Tyto oblasti by se měly stát pro sociální pracovníky v zařízení prioritou, protože jejich překonání je důležité pro úspěšnou adaptaci ženy na podmínky v zařízení.

2.3 Reakce a adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců

Hranice mezi přiměřenou a nepřiměřenou zátěží je velmi křehká a záleží na odolnosti každého jedince.

Vágnerová v citované publikaci uvádí možné reakce žen na pobyt v Zařízení pro zajištění cizinců. Z psychologického hlediska existují dvě hlavní strategie při reakci na obtížnou životní situaci - agrese a únik.

Psychická a fyzická agrese se projevuje různými způsoby (KŘIVOHLAVÝ 1994). Může se jednat o slovní útoky, urážky, ironii, projekci či vynucováním pozornosti. Agrese orientována do okolí (heteroagrese) je namířena proti personálu zařízení nebo proti ostatním klientům. Agrese k sobě (autoagrese) vede k sebepoškozování, odmítání přijímání jídla a v nejhorším případě může dojít k pokusům o sebevraždu. Autoagrese je vždy důsledkem vnitřního nekompenzovaného napětí či úzkosti.

Únik je druhou variantou reakce na zátěžovou situaci. Křivohlavý popisuje například izolaci, rezignaci, odsouvání problémů, hypochondrii, vyhýbání se povinnostem a aktivitám, popírání a vzdorovitost případně útěky ze zařízení.

V souvislosti se změnou prostředí a postupnou adaptací se mohou objevit také somatické problémy. V citované knize psychologa Křivohlavého je uváděno bušení srdce (palpitace), bolest za hrudní kostí, nechutenství, průjem, časté nucení k močení, změny v menstruačním cyklu, bolesti kloubů, svalové napětí v oblasti krční páteře, snížená imunita, migréna, vyrážka a dvojité vidění.

Křivohlavý upozorňuje také na behaviorální problémy. Mezi ně řadí například možnou zhoršenou kvalitu práce, vyšší osobní nehodovost, sklon k požívání alkoholu a drog, ztráta chuti k jídlu či přejídání, neschopnost projevit empatii k druhým a šikana.

Zátěžové situace mohou působit na ženy také kladně. Ženy - cizinky může motivovat k tvořivým změnám, které vyplývají z aktuálně nevyhovujících podmínek a podporuje touhu po dosažení daného cíle (nové bydlení, práce, osvojení jazyka, zlepšení životní situace).

2.4 Komparace adaptace žen v Zařízení pro zajištění cizinců a žen ve vazbě

Pobyt cizinek v izolovaném prostředí Zařízení pro zajištění cizinců lze porovnat se situací žen ve vazebních věznicích. Umístění do vězení a dlouhodobý pobyt v něm má podobný dopad na psychiku jedince jako pobyt nově příchozích cizinek v zařízení. K podrobnější komparaci byla použita publikace Jaroslava Hály, která přináší teoretický pohled na vězeňství včetně praktických příkladů. (HÁLA 2005)

Hála ve své knize poukazuje na prvotní stres z uvěznění a postupné přivykání si novým podmínkám. Popisuje na praktických příkladech obdobné psychosomatické potíže, které byly zaznamenány i u cizinek v azylových zařízeních. Mezi nejběžnější projevy uvádí právě migrény, bušení srdce, sníženou chuť k jídlu, bolesti kloubů a pocity svalového napětí.

Vězeňkyně se stejně jako ženy v azylových zařízeních musí adaptovat na nově vzniklou nepříznivou situaci spojenou s izolací od okolí, přerušení vztahu s rodinou a přáteli, nové normy a pravidla.

Ženy v azylových zařízeních poukazují na strach o budoucnost rodiny a dětí. Obdobně popisuje Hála i výpovědi vězeňkyň. Nejčastěji popisují úzkost ze ztráty a odcizení od rodiny, omezení svobody a nabytých hodnot.

Při komparaci situace ženy v azylovém zařízení a ženy ve vazbě se objevují také odlišné aspekty. Vězeňkyně se podle Hály musí vypořádat se svéráznou komunitou ostatních uvězněných žen. Poukazuje na nepsaná pravidla, která stanovují ostatní vězeňkyně a recidivistky, a také na potřebu žen přijmout specifický jazyk věznice. V odborné terminologii je tento jazyk nazýván argot. Jde o mluvu se zakódovaným skrytým významem, obvykle používanou kvůli utajení informací ve vztahu k personálu věznice.

Tento jev není v zařízení pro cizince příliš častý, protože zde často existuje jazyková bariéra mezi jednotlivými ženami. Potřeba vytvořit skrytý jazyk mezi cizinci odpadá a je nahrazena buď snahou o osvojení a komunikaci v jazyku dané země nebo vede k izolaci určitých skupin žen, které používají svou mateřštinu k soukromé komunikaci.

Zajímavým tématem v Hálově publikaci jsou otázky vytvoření nového života ve vězení. Ženy ve vězení musí přijmout nové sociální role, odpoutat se od rodiny a vymezit si svou roli v nové ženské společnosti. V azylovém zařízení je situace poněkud odlišná. Ženy jsou zpravidla se svými dětmi případně s manželem a vymezení rolí je tedy vázáno spíše na pobyt ve společnosti s odlišnou kulturou a zvyky.

Následující kapitola popisuje, k čemu je zařízení pro zajištění cizinců určeno, za jakých podmínek jsou ženy do tohoto zařízení umísťovány a nastíněna jsou jejich práva a povinnosti. V závěru kapitoly je popsán pobyt v mírném a přísném režimu.

3 ZAŘÍZENÍ A REŽIM PRO ZAJIŠTĚNÍ ŽEN CIZINEK

Zařízení pro zajištění cizinců slouží primárně k zajištění cizinců, kterým bylo pracovníky cizinecké policie vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a rozhodnutí o zajištění (SUZ 2012). Takto zajištění cizinci pobývali na našem území v rozporu se zákonem.

Jejich důvody k nelegálnímu pobytu se v základu liší, jde o začarovaný kruh propadnutí platnosti cestovních či pracovních víz (z nedbalosti, ale i úmyslně), kdy je jejich následné obnovení poměrně obtížné a velmi často i nákladné. Využívání nabídek černého trhu práce patří k nejčastějším důvodům, proč cizinec zůstává na našem území i po skončení platnosti víz či přes zákaz k pobytu.

Zajištění a pobyt cizinců v Zařízení pro zajištění cizinců se řídí zákonem O pobytu cizinců č. 326/1999 Sb. V něm se uvádí, že zajištěny mohou být osoby ve věku nad 15 let a po dobu zajištění jsou povinny se v tomto zařízení zdržovat (Zákon 326/1999 Sb., § 124, odst.1). Maximální délka zajištění v současné době nesmí překročit 180 dnů a v případě cizinců mladších osmnácti let 90 dní a počítá se od okamžiku omezení osobní svobody.

Práva zajištěných cizinců jsou stanovena v souladu s typem zařízení. Mezi základní práva patří možnost přijímání návštěv v rozsahu jedné hodiny maximálně dvakrát týdně. Počet osob je omezen na čtyři současně přítomné. Návštěvy advokáta či právnické osoby jsou neomezené. Příjem balíčku je povolen jen jednou týdně. Balíček musí mít maximální hmotnost pěti kilogramů a může obsahovat potraviny, knihy a věci osobní potřeby. Každý balíček je zkontrolován Policií ČR a předmět, který je v rozporu s vnitřními pravidly zařízení, je uložen a vydán po propuštění ze zařízení.

Pokud má cizinec k dispozici peněžní prostředky, pak jsou tyto uloženy v úschovně u provozovatele a cizinec je může čerpat na běžné nákupy věcí denní potřeby, knih, novin, a to ve výši 300,- Kč jedenkrát týdně. Nákup je zajišťován zaměstnanci zařízení na základě písemné objednávky cizince.

K povinnostem cizinců patří dodržování vnitřního řádu zařízení, zejména dodržování nočního klidu a šetření majetku zařízení. Důležitým bodem je respektování omezení práv na svobodě pohybu a soukromí. Cizinec se musí podrobit lékařským prohlídkám, nezbytným

laboratorním vyšetřením a povinným očkováním. V zařízení platí přísný zákaz konzumace alkoholu a jiných návykových látek, přechovávání věcí, které mohou ohrozit zdraví případně poškodit majetek.

3.1 Umístění cizinců do zařízení

Do zařízení přivázejí cizince policisté z útvaru, který rozhodl o zajištění. Jde o Oddělení cizinecké policie nebo Odbory pátrání a kontroly pobytu. Cizinecká policie může při převzetí cizince provést jeho osobní prohlídku a prohlídku věcí. Tyto prohlídky provádí vždy osoba stejného pohlaví. Znovu se tak překontroluje, zda u sebe cizinec nemá doklady potvrzující jeho totožnost a zda u sebe nemá schované peněžní prostředky či předměty, které jsou do zařízení zakázány vnášet.

Tyto prohlídky je možné v průběhu pobytu v zajištění opakovat a to buď namátkově, nebo na požádání provozovatele. Nalezené předměty se po sepsání předají do úschovy zaměstnancům a v případě, že je nalezen cestovní či jiný doklad totožnosti, je předán cizinecké policii ke ztotožnění.

Zaměstnanci co nejdříve seznámí cizince s vnitřním řádem zařízení, s jeho právy a povinnostmi a se všemi náležitostmi, které se vztahují k pobytu v zařízení. Toto seznámení musí proběhnout v mateřském jazyce nebo v takovém, kterému bude cizinec schopen porozumět.

Při přijímání cizince je nutné brát v potaz to, že je pro něj prostředí zařízení nové a cizí a potřebuje nějaký čas na zorientování se a na celkovou adaptaci. V počáteční fázi proto není schopen pojmout množství informací, které jsou mu sdělovány. Proto je nutné, aby základní informace – vnitřní řády, práva a povinnosti cizince – byly veřejně přístupné všem zajištěným. Stejně tak, dojde-li ke změnám, je nutné s nimi zajištěné neprodleně seznámit (a to opět v jazyce, kterému dobře porozumí).

Při ubytování cizinců na pokoj berou zaměstnanci v potaz interkulturní rozdíly, příbuzenské a rodinné vztahy, rozdílný věk či aktuální zdravotní stav. V základu se od sebe

oddělují muži a ženy a nezletilí cizinci bez doprovodu. V případě rodin či blízkých vztahů toto pravidlo neplatí.

3.1.1 Mírný režim zajištění

Část s mírným režimem tvoří společné sociální a kulturní zařízení a další prostory, v němž se mohou zajištění cizinci v souladu se stanoveným vnitřním řádem zařízení volně pohybovat, a ubytovací místnosti, které jsou vybaveny lůžky, skříňkami na uložení osobních věcí, stolem a židlemi v počtu, jaký právě odpovídá počtu ubytovaných cizinců.

V této části je také možné ubytovat cizince, vůči kterému má zajištěný cizinec vyživovací povinnost nebo jej má v péči a pokud nelze zajistit péči o něj jiným způsobem. Takto ubytovaný cizinec má nárok na stravu a stejné služby jako zajištěný cizinec.

3.1.2 Přísný režim zajištění

V případě, že dojde k situaci, kdy je nutné umístit jen některého člena rodiny do části s přísným režimem, může na tuto dobu dojít k rozdělení rodiny. Pokud je nutné umístit do části s přísným režimem cizince mladšího 18 let, pak pouze z důvodu, že je nepřiměřeně agresivní anebo vyžaduje zvýšený dohled, nebo opakovaně závažně porušuje povinnosti či zákazy zákona O pobytu cizinců.

O umístění do části s přísným režimem musí policie sepsat záznam, ve kterém uvede podrobnosti o důvodech umístění do části s přísným režimem. S tímto záznamem cizince policie seznámí a poučí jej o možnosti podat proti umístění stížnost na ministerstvu.

Do části s přísným režimem lze umístit cizince na dobu nezbytně nutnou, ta nesmí překročit 30 dní. Po tuto dobu by policie měla přezkoumávat, zda důvody pro toto umístění trvají. Pominou-li, musí policie cizince umístit zpět do části s mírným režimem. Na druhou stranu, dopustí-li se cizinec opět agresivního jednání, nadále porušuje vnitřní řád zařízení

nebo opakovaně závažným způsobem porušuje povinnosti nebo zákazy, může policie dobu umístění v části s přísným režimem prodloužit až na 60 dní.

Část s přísným režimem je od části s mírným režimem oddělena a tvoří ji ubytovací místnost a prostor určený pro vycházky. V ubytovací místnosti je k dispozici lůžko, stůl a židle v počtu, který odpovídá počtu umístěných osob. Sanitární zařízení je odděleno od zbyvajícího prostoru neprůhlednou zástěnou a signalizačním zařízením. Tuto místnost lze uzamknout pouze z vnější strany.

Ve čtvrté kapitole je blíže vysvětlen institut zajištění a jeho legislativní podpora.

4 ZAJIŠTĚNÍ ŽEN - CIZINEK

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky a vycestování cizince z území a vymezuje působnost Policie České republiky (Zákon 326/1999 Sb.). Pokud se cizinec chová v rozporu s těmito podmínkami, tj. pobývá-li na území České republiky neoprávněně, má cizinecká policie v souladu se zákonem povinnost učinit taková opatření, aby takovému pobytu zabránila. A to tak, že vydá rozhodnutí o povinnosti opustit území.

Doba k opuštění území je ve výjezdním příkazu stanovena na dobu nezbytně nutnou k provedení neodkladných úkonů spojených s vycestováním, opravňuje tak cizince k přechodnému pobytu na území. Jestliže cizinec v této době nevycestuje, je policie oprávněna jej zajistit a umístit do zařízení pro zajištění cizinců. Doba zajištění byla stanovena na současných 180 dnů. V zahraničí i u nás je někde používán pojem detence nebo záchyt.

Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) definuje zajištění jako omezení osobní svobody (uvěznění) osoby v úzce ohraničeném či omezeném prostoru například věznice, uzavřená střediska, zajišťovací zařízení nebo tranzitní prostory letiště, kde svoboda pohybu je podstatně omezena a kde jedinou možností, jak opustit tuto omezenou oblast, je opustit území státu.

Z hlediska legislativy nejde při zajištění cizince o institut trestního práva, ačkoliv má v sobě prvky trestního omezení osobní svobody. Nejde však o typ vyšetřovací vazby ani o zařízení pro výkon trestu odnětí svobody. V tomto případě se zajištěním rozumí administrativní opatření. Hlavním účelem detence je garance jistoty, že policie bude mít cizince k dispozici při realizaci správního vyhoštění z území České republiky nebo předání podle mezinárodní smlouvy.

Zajištění cizince je tedy zvláštním opatřením za účelem vycestování cizince z území. Pojem „zajištění“ není v zákoně přímo definován, ale podle účelu můžeme rozlišit dva druhy zajištění.

První zákon uvedený v §124 je označen jako zajištění cizince za účelem správního vyhoštění. Pokud je tedy při kontrole na území zadržen cizinec bez legálního povolení a policie shledá důvody, pro které je s cizincem nutné zahájit řízení o správním vyhoštění, rozhodne cizinecká policie o délce zákazu pobytu na našem území.

Přihlédne přitom k charakteru přestupku a je-li to nutné (např. by se cizinec vyhýbal jednání s policií), cizince zajistí (tj. omezí jeho svobodu na dobu nezbytně nutnou). Na policejní cele může být zadržován maximálně 48 hodin, během nichž je zahájeno řízení o správním vyhoštění, cizinec je vyslýchán a po uplynutí lhůty musí být převezen do zařízení, kde čeká na deportaci.

Zahájení řízení o správním vyhoštění se předává cizinci písemně ještě před umístěním do zařízení, nicméně pokud odmítne toto sdělení převzít, policie jej i přesto do zařízení umístí. Po celou dobu zajištění je policie povinna zkoumat, zda důvody pro zajištění nadále trvají.

Druhou možností uvedenou v §129 je zajištění cizince za účelem jeho předání do jiného státu nebo za účelem průvozu.

Pátá kapitola se věnuje konkrétnímu zařízení pro zajištění cizinců v Bělé – Jezové. Toto zařízení je zde charakterizováno a blíže specifikovány poskytované služby. V závěru kapitoly jsou popsány služby podporující adaptaci žen na podmínky pobytu.

5 ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ BĚLÁ – JEZOVÁ

Vzhledem k tomu, že v tomto zařízení jsem několik let zaměstnána, vycházím v textu zejména z nabytých znalostí a vlastních zkušeností.

5.1 Charakteristika ZZC Bělá – Jezová

ZZC Bělá – Jezová je umístěno zhruba 4 km od Bělé pod Bezdězem v bývalém vojenském prostoru vojsk Rudé armády. Dříve to býval uprchlický tábor, od roku 1996 Pobytové středisko pro žadatele o azyl. Zařízení provozuje ministerstvo prostřednictvím své organizační složky – Správy uprchlických zařízení (SUZ 2012). Správa uprchlických zařízení provozuje ZZC od roku 2006, do té doby připadala tato kompetence Policii ČR. V současné době má zařízení kapacitu 270 lůžek.

Samotné zařízení je rozděleno do několika budov a cizinci jsou v nich ubytováni odděleně. V jedné z budov jsou rodiny včetně dětí a ženy, v další budově jsou pouze muži. Třetí skupinou jsou nezletilí bez doprovodu, kteří vzhledem k věku musí být ubytováni samostatně. Tyto budovy jsou v režimu mírném s vymezeným vycházkovým prostorem, který je dostatečně velký pro venkovní sportovní hry.

Klienti mají, s výjimkou nočního klidu, relativně volný pohyb, využívají sportoviště, kulturní místnost vybavenou televizí, knihovnou, společenskými hrami. Pravidelně se mohou cizinci setkávat s duchovním (katolické, pravoslavné a muslimské víry).

Přísný režim se nachází odděleně a prostor na vycházky je zcela oplocen i ze shora a má pouze několik metrů čtverečních.

Ostrahu zařízení zabezpečuje Policie ČR. V části s mírným režimem zajišťuje vnější ostrahu (tedy vlastní vstup do ZZC, respektive do budov), v části s přísným režimem zajišťuje ostrahu vnější i vnitřní. Policejní eskorta doprovází cizince například při návštěvě nemocnice.

Vnitřní ostraha zařízení je řešena smluvní bezpečnostní agenturou, která cizince v běžném - mírném - režimu střeží ve vycházkovém prostoru, v jednotlivých budovách, případě v patrech. V případě přesunu zajištěného mezi jednotlivými odděleními jej doprovází.

5.2 Poskytované služby pro ženy

Jakmile rozhodnutí o zajištění nabude právní moci, dopraví cizinecká policie zajištěnou cizinku do zařízení (Zákon 326/1999 Sb., § 130, odst. 4). Cizinka je povinna odevzdat do úschovy své cennosti, nebezpečné předměty a případnou finanční hotovost. Předáním dokumentů pracovníkovi SUZ (pracovník příjmové služby) se stává SUZ poskytovatelem služeb po dobu, po kterou cizinecká policie vede proceduru vedoucí ke ztotožnění zajištěné a následně ke správnímu vyhoštění.

Poskytované služby pro ženy vycházejí ze zákona O pobytu cizinců, zejména z § 130 – 147. Z nich vyplývá, že neprodleně po předání musí být cizinka seznámena s právy a povinnostmi, které se vztahují k pobytu a s vnitřním řádem zařízení.

Seznámení musí být provedeno tak, aby mu cizinka porozuměla, nejlépe v rodném jazyce, což je zpravidla zajišťováno tlumočníky. Vzhledem k tomu, že vstupních informací velké množství, jsou navíc umístěny v zařízení v aktuálních jazykových mutacích tak, aby byly přístupné všem zajištěným.

5.2.1 Ubytování a strava

Zařízení pro zajištění cizinců je rozděleno na část s mírným a přísným režimem. Je důležité zmínit, že se při ubytování přihlíží k náboženským, etnickým specifikům i k příbuzenským a manželským vztahům, dále pak k věku či zdravotnímu stavu. Což v praxi vypadá tak, že v jedné budově se samostatným vycházkovým prostorem jsou ubytováni pouze muži, v druhé ženy, případně rodiny. Na jednotlivých pokojích jsou pak skupiny stejné národnosti či náboženského vyznání a s ohledem na zdravotní stav se do nižších pater umísťují osoby s pohybovým omezením.

Strava je vydávána třikrát denně, nezletilým cizincům jsou navíc dávány svačiny. Při tvorbě jídelníčku jsou respektovány etnické a náboženské zvyklosti. Při sestavování jídelníčku je respektováno, že cizinci s muslimským vyznáním nemohou jíst vepřové maso, Indové hovězí maso a zohledněn je také fakt, že někteří cizinci odmítají maso zcela. Strava je tedy rozdělena do tří skupin: běžná strava, muslimská varianta a vegetariánská varianta.

Přihlíží se také k náboženským zvyklostem, jako je dodržování postního měsíce Ramadánu, kdy muslimové od východu do západu slunce nesmí přijímat žádnou stravu. V praxi to vypadá tak, že těmto zajištěným jsou vydávány potravinové balíčky, které si smí odnést na pokoj a sníst si je až v nočních hodinách.

Výdej a konzumování stravy je prováděn v prostorách k tomu určených a odnášení na pokoj je z hygienických důvodů zakázáno. Výjimku tvoří pouze svačiny nezletilých, náboženské důvody a případně ovoce a zákusky, které jsou přidávány k běžné stravě navíc. Pitný režim je zajištěn bez omezení.

5.2.2 Zajištění lékařské služby

Náklady na základní a nutnou lékařskou péči zajištěných cizinců jsou hrazeny v plné výši z rozpočtu České republiky.

Po umístění do zařízení je cizinka podrobena vstupní lékařské prohlídce a v případě zjištění nějaké poruchy zdraví, rozhodne lékař o dalším postupu, jako je předepsání léků, či další diagnostické vyšetření.

Na všechna vyšetření mimo zařízení jezdí zajištěná cizinka s policejní eskortou a v případě hospitalizace v jiném zdravotnickém zařízení je cizinecká policie povinna ji stále střežit, protože i nadále zůstává v režimu zajištění.

Během pobytu provádí lékař prohlídky periodické (po uplynutí poloviny maximální doby pobytu zajištěného), mimořádné (ve výjimečných situacích například úmyslném odmítání stravy) a výstupní (při ukončení pobytu zajištěné). Zajištěná cizinka má kdykoli právo navštívit lékaře či zdravotní sestru při zdravotních obtížích.

Cizincům jsou pravidelně zajišťovány a vydávány hygienické balíčky. Základní balíček obsahuje všechny nutné hygienické prostředky a ložní, případně spodní prádlo. Tento balíček obdrží každá zadržena při přijetí do zařízení.

Výměna ložního prádla a doplnění hygieny probíhá v pravidelných intervalech. Má-li zajištěná vlastní ošacení, smí jej používat, jinak je jí poskytnuto náhradní oblečení ze skladu či z charity. K údržbě oděvů jsou k dispozici pračky i sušičky.

5.2.3 Sociální a psychologické služby

Sociální služby jsou zajišťovány sociálními pracovníky ve stanovených pracovních hodinách. Sociální pracovníci provádějí obsáhlejší vstupní pohovory, v případě jazykové bariéry je využívána asistence tlumočnicka. V praxi je však tato služba spíš překážkou pro důvěrný rozhovor, cizinky bývají před další úřední osobou úzkostné, a jakmile se seznámí s prostředím, využívají k překladu jazykově lépe vybavené spolubydlící.

Zajištěná cizinka je podrobně seznámena s chodem zařízení, jsou jí vysvětlena její práva a povinnosti a je jí objasněn účel sociální práce a poradenství. Intervence probíhá po celou dobu pobytu. Jejich poskytování není pravidelné, zařizuje se dle aktuální potřeby zajištěných.

Psychologické služby jsou zajišťovány podle zájmu, minimálně však jednou týdně navštíví zařízení externí psycholog a oslovuje cizinky osobně.

5.2.4 Zajištění vzdělávání

Jsou-li v zařízení umístěny děti se svými rodiči, případně nezletilí bez doprovodu a nemají ukončenou základní docházku, nastupují nejprve do tzv. vyrovnávací třídy, kde se učí základům českého jazyka (Zákon 326/1999 Sb., § 142). Pokud jej ovládají, nastupují pak do odpovídající třídy základní školy a plní povinnou školní docházku.

Velký důkaz je kladen také na práci s dospělými, zejména v oblasti osvojení základů českého jazyka. Toto je zajišťováno v rámci volnočasových aktivit a dá se říci, že se tato aktivita setkává s docela velkým a dobrým ohlasem.

5.2.5 Návštěvy v zařízení

Pravidla návštěv jsou legislativně upravena a vycházejí ze zákona o pobytu cizinců. Provozovatel zařízení však může v režimu návštěv provést úpravy. Návštěva se musí prokázat platným dokladem – občanským průkazem nebo platným cestovním pasem – a se zajištěnou cizinkou může zůstat v návštěvní místnosti přibližně jednu hodinu.

Počet osob na jednu návštěvu je omezen na čtyři osoby a vše, co s sebou pro zajištěnou přinesou, musí být zkontrolováno policií a pracovníkem SUZ. Nebezpečné či jinak závadné věci jsou vráceny návštěvě, případně uloženy v úschově a předány při propuštění ze zajištění.

5.3 Podpora adaptace žen v ZZC Bělá- Jezová

I přestože tráví zajištěné cizinky téměř veškerý čas v zařízení společně a jejich počet byt' v jednom vycházkovém prostoru přesahuje desítky osob, jejich nejčastějším společníkem je dlouhá chvíle. Denní režim vymezený časem jídla, spánku a volného času brzy zevšední a situací, které jednotvárný život zpestří, bývá velmi málo.

Doba stanovená pro stravování – tedy snídaně, oběd, večeře – je cizinkami chápána jako určitá společenská událost. Jídlo se nesmí z hygienických důvodů odnášet na pokoje, a proto se všichni musí najíst ve společné jídelně. Není však povinnost cizinky odebrat stravu. Zajištěná se může rozhodnout, že jíst nechce a na jídlo nepůjde.

Kulturní rozdíly ve způsobu vaření jsou poměrně významné, a proto se často stává, že zajištěným strava nechutná. Závodní stravování má však své omezené možnosti a uspokojit multikulturní poptávku je opravdu náročné. V základu je strava rozdělena do tří skupin, kdy

„A“ je běžná strava s masem, „B“ je strava s vyloučením vepřového masa a „C“ je strava vegetariánská.

Doba spánku je stanovena hygienickou normou na osm hodin denně a podle toho je určen i noční klid od 22 – 6 hodin. V této době se uzamykají budovy a ani kuřáci je nesmí opustit. V problematice kouření docházelo a stále dochází k menším konfliktům, protože v budovách je kouření zakázáno, ale spousta kouřících klientů se dožadovala možnosti jít si zapálit ještě jednu cigaretu. Záleželo na benevolenci vnitřní ostrahy, zda je pustila. V praxi to vypadalo spíše tak, že se kouřilo na pokojích, ale všichni toto porušení zákazu přehlíželi.

Nejproblematictější úsekem je vyplnění volného času. U většiny cizinek jde o měsíce strávené v omezeném pohybovém prostoru, kdy je v podstatě nemožné realizovat smysluplnou aktivitu. Trávení dlouhých dní sklouzává k polehávání a posedávání ve vycházkovém prostoru a pomalu přerůstá na jedné straně v netečnost a trudnomyslnost a na druhé straně v neurózu. Ta v sobě skrývá riziko narůstajícího napětí, které může snadno přerůst ve fyzický útok ať už na jiné zajištěné nebo na zaměstnance.

Takové útoky bývají často spíše výsledkem nedorozumění mezi komunitami, přicházejí náhle bez varování, a jak rychle přišly, tak rychle odezní. Jejich původ je zdánlivě bez vysvětlení, ale společným jmenovatelem je obvykle nejistota z budoucnosti.

5.3.1 Nabídka volnočasových aktivit pro ženy

Vhodné vyplnění volného času významně přispívá k udržování dobrého klimatu mezi cizinci a vede k částečnému odbourání nejistoty a tlaku. Je tedy velmi žádoucí předcházet sociálně patologickým jevům a povinností provozovatele je vytvářet a poskytovat společenská a kulturní zázemí tím, že zajistí či vyhradí prostor pro volnočasové aktivity.

Nabídka aktivit se odvíjí od zákonem daných pravidel a z vnitřního řádu zařízení. Tyto předpisy zakazují zajištěným mít u sebe předměty, které by mohly vážně ohrozit zdraví nebo život člověka nebo poškodit majetek. Pokud je tedy nutné tyto předměty využívat, může se jednat

např. o nůžky, jehly, špendlíky, muže to být pouze v přítomnosti zaměstnanců zařízení či pracovníků nevládních organizací a vnitřní ostrahy.

Nabídek aktivit je více a jsou poskytovány buď vlastními zaměstnanci či nevládními organizacemi, které se zabývají problematikou zajištěných cizinců a se souhlasem SUZ do zařízení dojíždějí a vyplňují volný čas zajištěných třeba i po odchodu zaměstnanců.

K základní nabídce aktivit patří zejména sportovní aktivity - fotbal, volejbal nebo běh. Vycházkový prostor pro tyto aktivity dostatečně velký. Protože naše zařízení nabízí dostatek prostoru, byla zde vybudována příjemná čajovna, výtvarná dílna i posilovna.

Ve společenské místnosti jsou k dispozici knihy s cizojazyčnými výtisky, zajišťován je i denní tisk či časopisy, a to i dostupných jazykových mutacích, zejména v ruštině, angličtině, výjimkou není ani vietnamština nebo arabština. Tato služba je hrazena z rozpočtu zařízení nebo se na dodávce podílejí spolupracující nevládní organizace.

K vyhledávané zábavě patří sledování televize, které je zajištěno po celý den, a zajištění mohou využívat programové nabídky různých stanic. Oblíbené jsou zejména hudební kanály a arabské stanice. Další nabídka je v možnosti využití stolního tenisu, stolního fotbalu či deskových her.

5.3.2 Spolupráce s nevládními organizacemi

Zařízení pro zajištění cizinců řadu let spolupracuje s řadou nevládních neziskových organizací (NNO) (SUZ, Výroční zpráva 2010).

Stěžejní činností NNO je jednak doplňující nabídka zájmových aktivit a provozování humanitárního skladu šatstva. Ke spolupracujícím organizacím patří zejména: Organizace pro pomoc uprchlíkům, Farní charita Česká Lípa, Mezinárodní organizace pro migraci, Český červený kříž a Divadlo Archa.

5.3.2.1 Organizace pro pomoc uprchlíkům

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) je nevládní nezisková organizace, která bezplatně poskytuje právní a sociální poradenství svým klientům, pořádá vzdělávací aktivity pro klienty i veřejnost (OPU 2012). Dlouhodobě poskytuje podporu uprchlíkům a cizincům v České republice a pomáhá jim integrovat se v České republice.

Je to také jediná organizace v České republice, která se stará o nezletilé cizince bez doprovodu rodičů. Pro své klienty provozuje sociální službu Dům na půl cesty, realizují vzdělávací aktivity pro laickou i odbornou veřejnost jako prevenci extremismu a diskriminace namířené proti cizincům, menšinám či etnikům. V rámci mezinárodních projektů podporuje rozvojové projekty v zemích původu uprchlíků.

Do zařízení pro zajištění cizinců pravidelně dojíždějí jejich sociální a právní poradci a poskytují zajištěným cizincům právní pomoc – píšou žaloby, kasační stížnosti, žaloby proti zajištění, návrhy na propuštění ze zajištění atd. Právníci často zastupují cizince i před soudy nebo jim poskytují rady během azylového řízení.

5.3.2.2 Farní charita Česká Lípa

Farní charita v České Lípě spadá pod Diecézní charitu v Litoměřicích (FCHCL 2012). Českolipská charita je členem Charity České republiky a mezinárodní organizace CARITAS. Řídí ji její ředitelka, poradními orgány jsou rada Farní charity a ekonomická rada Farní charity, přímým nadřízeným je ředitelka Diecézní charity Litoměřice.

Posláním Farní charity Česká Lípa je pomoc potřebným a trpícím ve smyslu učení církve, podle vzoru Ježíše Krista, a to bez ohledu na jejich vyznání, rasu nebo národnost.

Farní charita poskytuje klientům ošacení, obuv, školní brašny, nádobí, hračky, kočárky, knížky a další věci. Oblečení je získáváno z humanitárních sbírek a od soukromých dárců. Podílí se také na volnočasových a kulturních aktivitách a podle potřeby poskytuje i duchovní péči

5.3.2.3 Mezinárodní organizace pro migraci

Mezinárodní organizace pro migraci - International Organization for Migration (IOM) je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě (IOM 2012). V České republice působí od roku 1998 na základě smlouvy podepsané mezi IOM a Českou republikou dne 15. října 1997 a v zajištění asistoval zejména při realizaci dobrovolných návratů a figurovali jako prostředníci při komunikaci se zastupitelskými úřady při zajišťování cestovních dokladů.

5.3.2.4 Český červený kříž

Český červený kříž působí zejména v oblasti humanitární, sociální, zdravotní a zdravotně-výchovné (ČCK 2012). Podobně jako IOM asistoval při realizaci dobrovolných návratů a byl prostředníkem při komunikaci se zastupitelskými úřady při zajišťování cestovních dokladů.

5.3.2.5 Divadlo Archa

Divadlo Archa je centrem pro současná scénická umění bez ohledu na hranice mezi žánry (ARCHATHEATRE 2012). Nemá stálý divadelní soubor – svá představení vytváří formou projektů. Jejich smyslem je zkoumat možnosti umění, být místem setkávání různých kultur, dát prostor neotřelým nápadům a různými cestami postihnout život na začátku třetího tisíciletí.

Vedle své běžné programové činnosti se již několik let věnuje divadlu v sociálně obtížných podmínkách, jako například představení s uprchlíky, kteří hledají u nás azyl nebo s cizinci zajištěnými v záchytech. Divadelní akcí tak pomáhají najít jiný způsob komunikace, předcházet nedorozuměním a uvolňovat tenzi z tzv. ponorkové nemoci.

V šesté kapitole jsou charakterizovány dvě základní skupiny zajištěných cizinek a přiblíženy důvody jejich rozhodnutí pro odchod do cizí země.

6 CHARAKTERISTIKA CIZINEK V ZAŘÍZENÍ

Zajištění v ZZC je možné rozdělit do dvou základních skupin. Jednu skupinu tvoří zajištění, pro něž není Česká republika cílovou zemí, ale pouze tudy procházejí. Většinou jsou chyceni právě při pokusu o nelegální překročení hranice. Jejich zkušenost s českým prostředím je mizivá a konkrétně jde zejména o Číňany, Indy, jednotlivce či rodiny z arabských zemí nebo Afriky.

Do druhé skupiny spadají zajištění, jejichž společným znakem je delší pobyt na území ČR a tedy i určitá zkušenost s českým prostředím. Ti jsou v detenci pro překročení lhůty povoleného pobytu na území našeho státu, anebo využívají svého víza k jinému účelu, než na jaké bylo vystaveno. Což se děje zejména v případě zneužití turistického víza pro hledání práce na černém trhu.

K jejich zajištění dochází při pravidelných kontrolách cizineckou policií na ubytovnách či při namátkové kontrole dokladů. K této skupině patří zajištění pocházející zejména z Ukrajiny, Ruska, Moldavska, Běloruska či Gruzie, ale velkou část tvoří i občané z Vietnamu.

Ženy patří mezi specifickou skupinu. Stěhují se často z jiných důvodů, než muži. Některé se například snaží vymanit z prostředí, kde je tolerováno násilné zacházení s ženami, je jim upíráno vzdělání či profesní uplatnění apod. Jiné utíkají z válečných konfliktů za situace, kdy je jejich muž činný v odboji, případně mrtvý a ony jsou nuceny se postarat o celou rodinu samy. Často se na cestu vydávaly v ohrožení, s dětmi, z nichž některé cestu nemusely přežít.

Některé ženy se mohou díky politické činnosti svého manžela stát samy oběťmi – např. v situaci, kdy se znásilňování stane oficiální součástí vládního tažení proti teroristům, stejně jako součástí praktik samotných teroristů, jako tomu bylo donedávna např. v Alžíru.

Často ženy – samoživitelky prostě jen odcházejí pracovat do České republiky, aby byly schopny uživit své děti, které nechávají v péči svých příbuzných ve své zemi původu.

Poslední sedmá kapitola se zabývá problematikou procesu adaptace a volených způsobů jednání ve vztahu k pobytu v České republice. Podrobněji jsou rozepsány základní problémy, které cizinky prožívají při komunikaci s českou společností.

7 POTÍŽE S ADAPTACÍ V ZAŘÍZENÍ A PODPORA INTEGRACE

V souvislosti s adaptací na podmínky v ZZC Bělá - Jezová je vhodné nejprve zmínit problematiku adaptace přicházejících cizinek na podmínky České republiky. Jde o proces, který je ovlivněn mnoha faktory, jako např. úrovní vzdělání, věkem i pohlavím cizinců. Tyto faktory se pak mísí s postoji a chováním cizinců a s chováním původních obyvatel země, vzájemně se ovlivňují, přičemž dochází k uplatňování různých typů strategií adaptace.

Tyto strategie, které v novém prostředí zařízení cizinci uplatňují, jsou nemalým podílem také ovlivňovány hodnotami původní kultury rodičů. Jejich předávání probíhá více či méně ve všech rodinách a nazýváme jej mezigenerační transmisí hodnot (PALEČEK 2012). Dalším vlivem na strategii adaptace je samotný postoj původních obyvatel země, která vychází i z toho, jak moc rozdílná a tím vzdálená je kultura imigrantů od kultury domorodců. Dá se předpokládat, že čím větší je tento rozdíl mezi kulturami, tím větší bude problém s přijetím imigrantů původními obyvateli.

Tím se imigranti dostávají do jakéhosi začarovaného kruhu, kdy přicházejí do nových podmínek s očekáváním lepšího života a pro posílení sebedůvěry se opírají o příslušníky svého etnika. Jsou hrdí na svou kulturu, která jim poskytuje oporu, ale obávají se ji opustit. Na druhé straně chtějí být co nejlépe přijímáni původními obyvateli a pociťují tlak na přijetí jejich kultury.

V této souvislosti se dá říci, že nejčastější strategií adaptace imigrantů je integrace. Na druhé straně původní obyvatelé upřednostňují strategii asimilace. Rozpor v těchto očekáváních může mít za následek to, že cizinci lpí na své etnické identitě a ze strany původních obyvatel může docházet k vytváření předsudků a diskriminace.

7.1 Strategie cizinek ve vztahu k pobytu v České republice

Vzhledem k individualitě a psychice zajištěných působí pobyt v zajištění na každou ženu odlišně. V základu lze rozdělit klientky na:

a) ty, které chtějí zůstat v České republice zůstat a návrat do země původu odmítají

b) ty, které nechtějí v České republice zůstat, nicméně o návrat do země původu také nestojí, respektive se chtějí dostat do jiné cílové země

Společným znakem těchto obou skupin je nedůvěra. Jde o nedůvěru nejenom v obyvatele a úřady hostitelské země, ale i úřady země původu. Toto dilema řeší zajištěné hledáním pomoci u vlastní etnické komunity a vytvářením jiných neformálních kontaktů.

Jedním z důvodů k nedůvěře je fakt, že pro cizince je velmi obtížné orientovat se v kompetencích a úkolech jednotlivých úřadů. Z toho vyplývá i obava, že poskytnuté informace budou zneužity v jejich neprospěch. Příkladem kladné spolupráce může být spolupráce Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky a cizinecké policie, kdy jsou v kooperaci předávány informace o způsobu příchodu cizince do České republiky.

Proto i v případech, kdy se zajištěná cizinka chce co nejrychleji vrátit domů a musí tak s úřady spolupracovat, poskytuje o své osobě pouze minimum informací potřebných pro její ztotožnění. Ve svém důsledku to však transport komplikuje a také zbytečně protahuje.

7.1.1 Profil cizinek usilujících o trvalý život v České republice

Část této skupiny tvoří hlavně pracovní imigranti. Pro ně je pobyt v ZZC nepochopitelnou ztrátou času, kterou mohli věnovat výdělečné práci a zajišťovat tak rodinu v zemi původu. Přesto se někteří, po počáteční fázi šoku z toho, že jsou v zařízení, které je de facto vězením, rozhodli dobrovolně vrátit do země původu a začali s úřady spolupracovat.

Další část této skupiny tvoří recidivistky, což jsou klientky umístěné do zajištění i poněkolkáté. Důvodem je neustálý koloběh, ve kterém jsou klientky zajištěny a pro neustálou kamufláž o svých osobních datech zastupitelskými úřady neztotožněny. Zajištění v zařízení berou jako určité řešení své situace, kdy jim v návratu brání strach z nebezpečí v zemi původu, ztráta rodiny či hluboká asimilace s českým prostředím.

Do této skupiny patří i ženy, které v zemi původu živořily na hranici bídy, ženy s nízkým vzděláním, ale i ženy závislé na návykových látkách. Ty berou pobyt v zařízení jako zajištění ubytování se stravou, hygienickými prostředky a zdravotní péčí. Nemají se kam vrátit, a proto pobyt v zařízení, režim a jistá omezení snášejí poměrně dobře.

Specifickou část této skupiny tvoří Číňanky a Vietnamky, které dělají všechno pro to, aby deportace neproběhla, a využívají proto veškerých možností. Režim v zajištění snášejí rovněž bez potíží, ale k překonání doby pobytu žijí ve své vlastní komunitě a s jinými národnostmi téměř nekomunikují. Tvoří tak specifickou skupinu a bývají ubytovávány odděleně.

7.1.2 Profil cizinek neusilujících o trvalý život v České republice

Druhou skupinu zajištěných tvoří ženy, pro které je Česká republika pouze přestupní zemí, ale zpět do rodné země se vrátit nechtějí. Pobyt v zařízení je brzdi na jejich cestě do jiné většinou západní země. Nepatrná část z nich využije deportace do země původu jako možností laciného návratu domů. Jelikož jsou klientky většinou bez finančních prostředků, náklady na realizaci deportace hradí Česká republika.

Sociální práce se zajištěnými je v mnohém srovnatelná se sociální prací s uprchlíky, zejména v situaci, kdy sociální pracovník působí jako prostředník mezi klientem a českou společností reprezentovanou úředníkem, policistou či pracovníkem nevládních organizací. Tento prostředník může být poskytovatelem informací, doprovázející osobou, zprostředkovatelem, vyjednavatelem, obhájcem klientových práv, naslouchajícím terapeutem, právním poradcem i kontaktem se společností nalézající se za zdmi zařízení.

Základním předpokladem intervencí s pracovníkem je pochopení klientových reálných potřeb a hledání pozitivního potenciálu. Zajištěný by neměl být tlačěn do pozice oběti. Je důležité si uvědomit, že každý člověk má přirozenou schopnost se nějakým způsobem vyrovnávat s nepříznivými situacemi, které ho v životě potkaly.

7.2 Adaptace na sociokulturní prostředí České republiky

Pro účinnou adaptaci cizinek na prostředí Zařízení pro zajištění cizinců a také na další integraci do české společnosti je nutné pochopit základní obavy a nejistoty, které cizinky prožívají. Mezi základní problémy patří označení za cizince a prvotní jazyková bariéra, postoj českých občanů, zajištění budoucnosti a komunikace s úřady (TOLAROVÁ 2009).

7.2.1 Cizinky a prvotní jazyková bariéra

Obecně lze říci, že při neformální komunikaci a při zcela prvním kontaktu s člověkem je důležitá fyziognomie člověka a jeho čeština. Jak právní postavení, tak vzhled člověka a jeho jazyková kompetence určují, do jaké míry bude člověk považován za cizince a jaké to pro něj bude mít praktické důsledky.

Ženy, které se snaží o zapojení do české společnosti, často uvádějí různé zkušenosti, které měly jednotící prvek: ve chvíli, kdy se ukázalo, že je člověk cizinec, se začala situace problematizovat, a to zejména při hledání zaměstnání a bydlení.

Nejednalo se o situace, kdy odlišné zacházení s cizinci ukládá zákon, naopak šlo často o chvíle, kdy lidé byli za cizince označeni, či jako cizinci rozpoznáni v situaci, kdy odlišné zacházení s cizinci není dáno zákonem, ani se nepředpokládá.

Vědomí těchto nevýhodných důsledků plynoucích z toho, že i přes snahu jsou ženy stále chápány jako cizinky, vede ani ne tak k jejich nespokojenosti se životem v České republice, jako spíše k pocitům trpkosti a nespravedlnosti. Z těchto pocitů ženy většinou nevycházejí při svých celkových hodnoceních svého života zde, ale promítají je logicky do svých očekávání vůči těmto situacím, pokud se mají opakovat.

Identifikace cizinky probíhá většinou v prvním okamžiku setkání, a tehdy se rozhoduje, jaký důsledek bude toto označení mít. Velice snadná je identifikace cizince v telefonu. Když byla cizinkami popisována nějaká neúspěšná komunikace o práci nebo bytě, vždy šlo o kontakt telefonem.

Ženy jsou přesvědčeny, že se o jejich přijetí nerozhodovalo věcně (tedy na základě její kvalifikace), ale že narazily na bariéru, kterou nepřekonal proto, že byly cizinky. V telefonu se není možné prezentovat jinak než svým hlasem, jazykem a přízvukem – cizinky často poznamenávají, že není důležité, co říkají, ale že je slyšet, že nejsou rodilé Češky. A protože v telefonu nelze přebít cizí přízvuk jiným rysem osobnosti, interakce je většinou neúspěšná.

Na tento problém je nutné při podpoře integrace žen do společnosti myslet, ženy motivovat k překonání ostychu při komunikaci a podporovat jejich jazykové sebevzdělávání.

7.2.2 Vztah českých občanů k cizinkám

Cizinky často zastávají názor, že při prvotním zjištění jejich původu nastává obvykle ochladnutí komunikace či omezení její spontánnosti. Poukazují také na fakt, že lidé mají potřebu zdůrazňovat, že jednájí s cizí občankou, a legitimizovat tak odlišné chování vůči ní. Jde o různé poznámky nebo „pokukování“. Při takových projevech se žádná z cizinek necítí dobře.

Obecně soudí, že čím později se zjistí, že je člověk cizinec, tím lépe, protože druhého člověka pak neovlivní tak silně negativní reakce, která podle respondentů k identifikaci cizince patří.

Pojem „cizinka“ je však komplexní kategorie, která není definovaná pouze státním občanstvím, ale také dalšími charakteristikami, které vedou k popisovaným reakcím. Důležitý je přízvuk a mateřský jazyk cizince. Češi všeobecně reagují jinak, pokud mluví špatně česky Američan, než když rozpoznají ruský přízvuk.

Jakmile je identifikován jazyk, může být cizinka spojena s určitým geografickým regionem nebo státem a podle toho na ni majorita reaguje. Čeští občané často reagují negativně na „cizinky z Východu.“ Zcela specifické postavení mají cizinky z Ukrajiny a Ruska, které mají nejhorší obraz v očích občanů ČR. Negativně nebo chladně jsou přijímány i ženy z Asie a Afriky.

7.2.3 Zajištění budoucnosti v České republice

Zaměstnání je oblast, ve které cizinky velice často narazí na odlišné zacházení v porovnání s Čechy. Pobyt cizince v České republice závisí na existenci platné pracovní smlouvy. Kdyby tedy o práci z nějakého důvodu náhle přišel a nenašel okamžitě jinou, musí opustit území. Tuto skutečnost považují cizinky za silný zdroj nejistoty, obav o budoucnost a významnou překážku při vytváření subjektivního pocitu integrovanosti.

Mezi zajištěnými se téma nejistoty a stresujících prožitků plynoucích ze závislosti povolení k pobytu na trvání zaměstnání projevilo. Cizinky, které jsou následně v České republice zaměstnány, se shodují, že vyřízení všech formalit spojených se zaměstnáním, trvá zhruba půl roku a je byrokraticky dost náročné. Každý zaměstnavatel podle nich raději zaměstná Čecha (nebo občana Evropské Unie), protože je to pro něj zásadně jednodušší.

Často bývá reflektován fakt, že někdo nepřijme cizince do zaměstnání, protože by s tím měl spoustu byrokratických potíží, s jistým pochopením – zřejmě proto, že sami vědí, co to skutečně znamená zajišťovat si mnoho povolení a papírů. Jako další překážku ženy často vidí nejistotu v době čekání, zda se na místo přihlásí český občan.

Odmítání cizinců a priori a horší pracovní podmínky ženy rozhořčuje a dotýká se jich. Přestože o svých obavách vyprávějí spíše klidně, často s humorem, dá se to považovat spíše za strategii, jakými se vypořádávají se situacemi, se kterými nesouhlasí. V humoru cizinek je hodně sarkasmu a snahy od problému se osobně odpoutat.

Vzhledem k tomu, jak citlivě a živě na sebe cizinky při skupinových rozhovorech reagují, zejména na ironické či sarkastické poznámky, na vyhrocování problémů do paradoxů, lze usoudit, že tyto problémy jsou pro ně velice aktuální, naléhavé a že se jich intenzivně dotýkají.

7.2.4 Komunikace s úřady

Cizinecká policie se stává – podle očekávání – nosným tématem většiny skupinových rozhovorů. Cizineckou policii ženy většinou kritizují pro celkově nepříjemný až nepřátelský přístup. Kritika vůči práci cizinecké policie se soustřeďuje hlavně do Prahy

Ženy často podávají obraz o cizinecké policii jako o instituci, která na mnoha úrovních udržuje svou moc nad klienty, kteří jsou na ní závislí. Jde zejména o komplikovanost a neustálé změny legislativy týkající se cizinců, zejména zákona o pobytu cizinců. Cizinci mají jen malou šanci se vyznat a orientovat v neustále proměňované normě, která určuje podobu jejich pobytu a statusu na území.

Náročnost a komplikovanost podmínek cizineckého zákona a zároveň praktická možnost je nějak zjednodušit nebo dokonce obejít, může vést i k hledání cest, jak vyřešit některé situace nelegálně nebo na hraně legality.

Pokud mají ženy špatnou vlastní zkušenost s jednáním na cizinecké policii a zároveň existuje přijatelný způsob, jak policii obejít, pravděpodobně to udělají. Mnohé prezentují vyřizování povolení k pobytu na cizinecké policii jako jeden z nejvíce traumatizujících zážitků svého života v České republice.

Často je uváděn dojem, že pro policisty jsou jen čísla a anonymní případy. Řada žen se obává možného informačního chaosu, stresujících podmínek a neustálých legislativních změn.

Největším praktickým problémem týkajícím se administrativy spojené s pobytem cizince na území je velké množství povolení a dalších dokumentů, které musí cizinci pravidelně obnovovat. Většinou jsou tyto administrativně náročné procedury spojené pouze s dlouhodobým pobytem.

Profesionalita úřadů a přístupu úředníků ke klientům se netýká jen cizinců jako specifické skupiny, ale jedná se o celkové fungování státní administrativy.

Cizinci, kteří nejsou v ČR zaměstnáni, musí na cizinecké policii předkládat potvrzení o zdravotním pojištění. Komerční zdravotní pojištění však poskytují jen některé instituce.

Kromě toho, že toto pojištění je výrazně dražší než to povinné, si pojišťovna vybírá, koho pojistí, navíc vyžaduje platbu na půl roku dopředu. Toto pojištění je pro mnoho cizinců z finančních a někdy i zdravotních důvodů nedostupné. A i když jej platí, setkávají se s odmítnutím na straně lékaře.

Skutečnost, že jsou vyloučeni z povinného zdravotního pojištění, řeší dvěma způsoby: buď si koupí úrazové pojištění, které je levnější, cizinecké policii stačí, ale nepokrývá nic jiného než úraz. Nebo se nepojistí vůbec a budou hradit lékařské ošetření v hotovosti při každé návštěvě lékaře. To je v principu možné, je třeba počítat i s možným odmítáním a neochotou zdravotnického zařízení je ošetřit.

Problematika cizinců umístěných do zařízení pro zajištění cizinců za nelegální pobyt v České republice je poměrně obsáhlé téma a proto jsem se zaměřila pouze na zajištěné ženy a jejich adaptační proces v zařízení pro zajištění cizinců. V navazující praktické části je zpracované dotazníkové šetření, které dává nahlédnout, s jak velkými či naopak malými obtížemi, při zvykání si na podmínky v zajištění, se cizinky potýkají.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI A HYPOTÉZY PRŮZKUMU

V praktické části má být zjištěno, zda respondentky umístěné v zařízení pro zajištění cizinců mají potíže s adaptací na podmínky v zajištění a zda práce zaměstnanců a nevládních organizací v zařízení má vliv na lepší přijetí podmínek pobytu.

Inspirace při stanovení hypotéz byla získána během sociální práce v přímém kontaktu se zajištěnými cizinkami, kdy se během pobytu v zařízení pro zajištění cizinců projevoval rozdíl v jejich adaptačním procesu. Hlavními předpoklady práce jsou tedy:

1. Lze předpokládat, že největší obtíží většiny respondentek při adaptaci na podmínky zajištění je strach z nuceného návratu do země původu.
2. Lze předpokládat, že většina respondentek se domnívá, že ZZC usnadňuje klientkám proces adaptace na podmínky v zajištění.

Pro zjištění platnosti těchto předpokladů byl zvolen průzkum dotazníkovou formou a to zejména s ohledem na zajištění anonymity respondentek

9 PROJEKTOVÁNÍ PRŮZKUMU

Jako technika průzkumu byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Původně zamýšlený rozhovor, který je uveden v zadání bakalářské práce, nebylo možné v prostorách zařízení technicky zajistit. Pravidelné rozhovory byly příliš náročné na zajištění ostrahy, která měla respondentky vždy doprovázet do připravené místnosti mimo vycházkový prostor a po skončení je opět odvézt zpět do režimu. Dotazníkové šetření plně respektovalo pravidla v zajištění, potřebné informace byly získány skutečně anonymně a respondentky měly možnost vzít si dotazník na pokoj a v klidu jej vyplnit bez dohledu.

Otázky pokládané v dotazníku byly sestaveny tak, aby respektovaly vzdělanostní strukturu respondentek a byly dobře pochopitelné. Dotazník obsahuje celkem 19 položek s uzavřenými, polouzavřenými a jednou otevřenou otázkou. V jeho úvodu jsou pokyny k vyplnění a ujištění o anonymitě. Přeložen byl do jazyka ruského, ukrajinského, anglického a vietnamského.

První tři otázky zjišťují základní informace o věku, zemi původu a důvodu příchodu respondentky do České republiky. Čtvrtá a pátá otázka je zaměřena na zjištění, zda mají respondentky obavu vrátit se do své země původu a co je případně po návratu čeká. Šestá až osmá otázka zjišťují, zda věděly, o jaké zařízení se jedná, jestli byly s pravidly o pobytu v něm srozumitelně obeznámeny a jak dlouho v zařízení pro zajištění cizinců aktuálně pobývají.

Devátá a desátá otázka konkrétně zjišťovaly, jak si respondentky zvykaly na pobyt v zařízení a co pro ně bylo během té doby největším problémem. Otázky č. 11 – 14 jsou zaměřené na získání informací o průběhu zvykání si na podmínky v zařízení, na to, jaké potíže se během té doby vyskytly a co, případně kdo, pomáhal tyto obtíže překonat nebo alespoň zmírnit, či jaký byl přístup zaměstnanců vůči nim.

Otázky č. 15 – 17 nebyly přímo zaměřené na průběh adaptace na podmínky zařízení, ale zjišťovaly, do jaké míry respondentky využívají volnočasových aktivit, co je dovede nejvíce rozptýlit a zda jim pomohla i jiná forma pomoci.

Poslední část dotazníku, otázka 18 – 19, je zaměřena na zjištění, jaká měly respondentky očekávání od zaměstnanců ZZC a zda se tato očekávání splnila či nikoliv.

Při vyplňování dotazníku si respondentky mohly vybírat z nabídnutých možností odpovědí. Otevřené odpovědi byly zvoleny v případě, kdy bylo nutné co nejvíce pokrýt variabilitu možností. Samozřejmostí tohoto dotazníku byla dobrovolnost a zachování anonymity. Jako respondentky byly vybrány cizinky zajištěné a umístěné v Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé - Jezové na základě rozhodnutí cizinecké policie o vyhoštění z České republiky.

9.1 Distribuce dotazníku

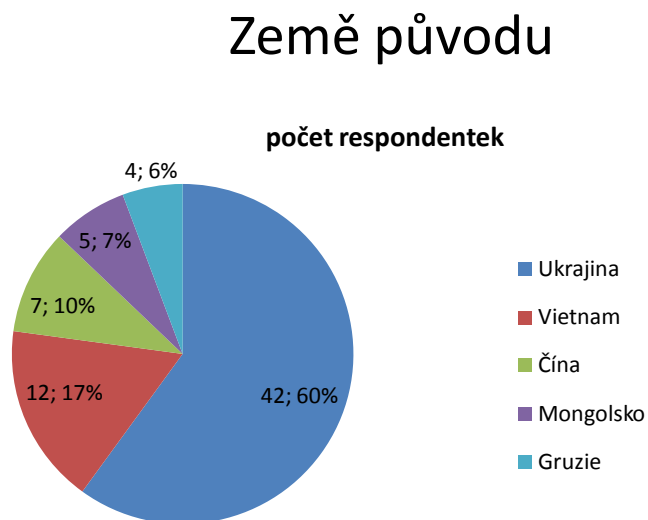
Dotazníkové šetření bylo provedeno v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová v období březen až květen 2012 a během té doby bylo rozdáno 130 dotazníků. Některé byly s respondentkami vyplňovány s asistencí distributora a pomocí spolubydlících, a to zejména v těch případech, kdy byla jazyková bariéra větší a spolubydlící, které dotazníku porozuměly, byly ochotné překládat. Zejména v případě zajištěných z Mongolska a Gruzie, kde chyběla jazyková mutace dotazníku.

Dotazník byl nabídnut v následujících jazykových mutacích: v jazyce českém (viz. příloha č. 1), v jazyce anglickém (viz. příloha 2), v jazyce ruském (viz. příloha 3), v jazyce ukrajinském (viz. příloha 4) a v jazyce vietnamském (viz. příloha 5). Celkem bylo nashromážděno 105 dotazníků, správně vyplněných a vhodných ke zpracování bylo 70. Jednotlivé výsledky jsou níže graficky znázorněny, hodnoty jsou uvedeny v absolutní i procentuelní četnosti.

10 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

10.1 Vyjádření výsledků jednotlivých otázek

Otázka č. 1 Uveďte Vaši zemi původu?

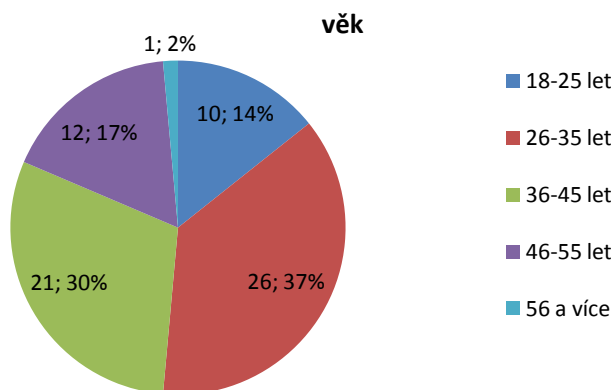

Graf č. 1 Země původu respondentek

Graf č. 1 ukazuje národností složení respondentek, které se podílely na vyplňování dotazníků. Z celkového počtu jich bylo nejvíce zastoupeno z Ukrajiny (42 respondentek, 63 %), dále z Vietnamu (12 respondentek, 17 %), z Číny (7 respondentek, 10 %), Mongolska (5 respondentek, 7 %) a Gruzie (4 respondentky, 6 %).

Otázka č. 2 **Váš věk?**

Věk respondentek

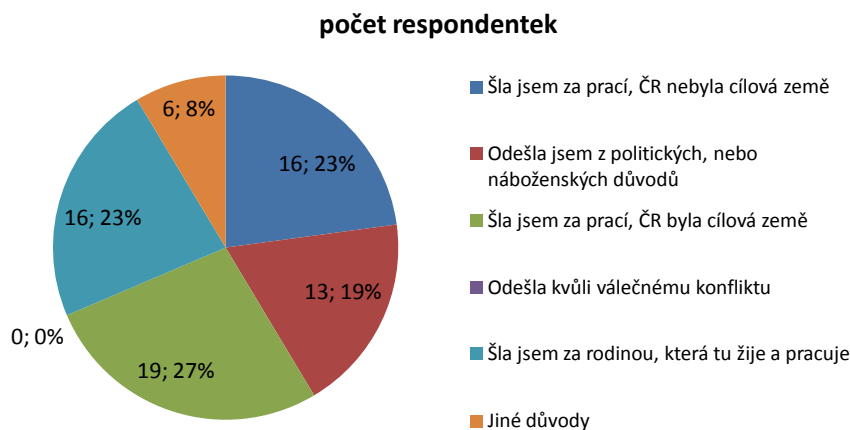

Graf č. 2 Věková struktura respondentek

Graf č. 2 ukazuje věkové zastoupení respondentek. Z celkového počtu jich bylo ve věku 18 – 25 let 10 (14 %), ve věku 26 – 35 let 26 (37 %), ve věku 36 – 45 let 21 (30 %), ve věku 46 – 55 let 12 (17 %) a ve věku 56 a více let byla 1 (2 %).

Otázka č. 3 Proč jste přišla do České republiky?

Proč jste přišla do České republiky?

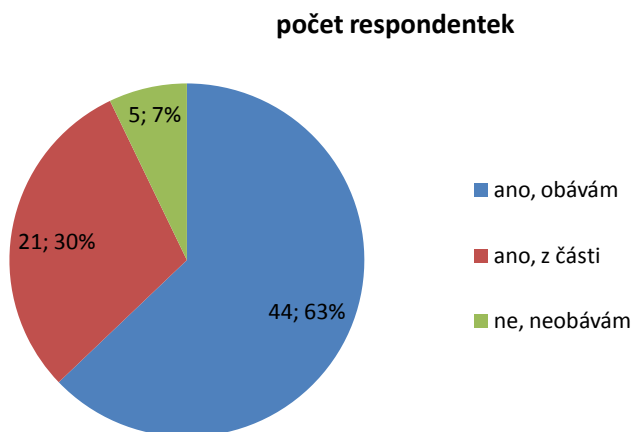

Graf č. 3 Důvody, proč respondentky přišly do ČR

Graf č. 3 vyjadřuje důvody příchodu respondentek do České republiky. Za prací přišlo 35 respondentek (50 %), z toho ale pro 16 (23 %) ČR nebyla cílovou zemí a pro 19 respondentek (27 %) ČR cílovou zemí byla. 13 respondentek (19 %) odešlo ze své země z politických či náboženských důvodů, jako válečné důvody neuvedla žádná. Za rodinou žijící v ČR šlo 16 respondentek (23 %). Jako jiné důvody jich v dotazníku zaškrtnulo 6 (8 %), z toho tři respondentky uvedly, že šly za manželem, dvě přišly do ČR kvůli nemoci a chtěly se zde léčit a jedna respondentka uvedla jako důvod to, že dědeček byl z Čech a ona byla zvědavá na zemi, kde žil.

Otázka č. 4 **Obáváte se návratu do Vaší země?**

Obáváte se návratu do Vaší země ?

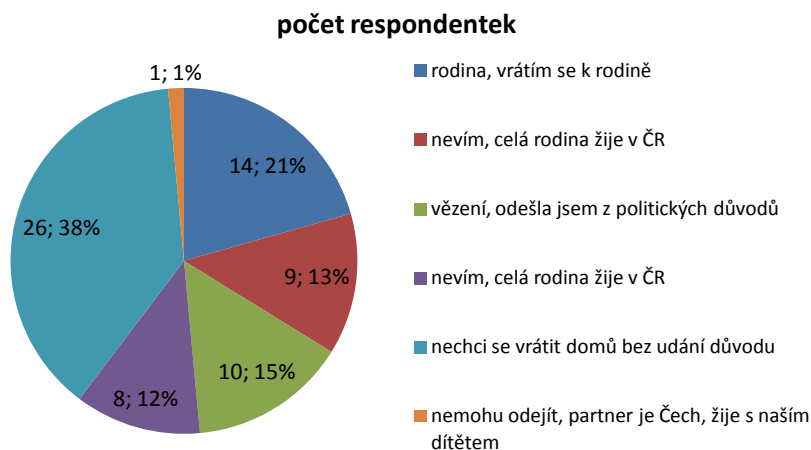

Graf č. 4 Obavy respondentek z návratu do země původu

Graf č. 4 ukazuje, zda se respondentky obávají návratu do země původu. 44 z nich (63 %) uvedlo, že se návratu domů obávají, 21 (30 %) má obavy částečné. 5 respondentek (7 %) strach z návratu domů nemá.

Otázka č. 5 Co Vás čeká po návratu do země původu?

Co Vás čeká po návratu do země původu?

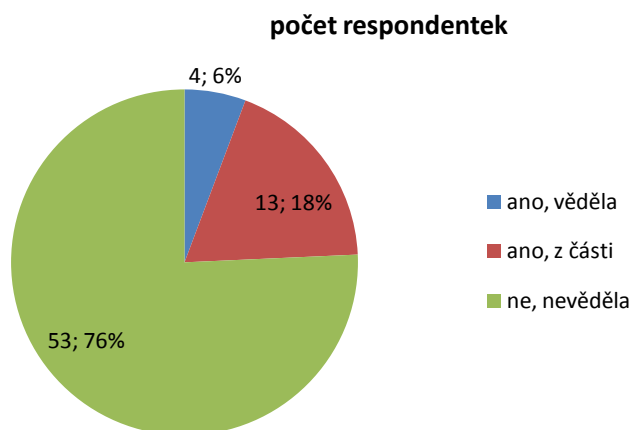

Graf č. 5 Co čeká respondentky po návratu do země původu

Graf č. 5 ukazuje, co se pravděpodobně stane s respondentkami po návratu do země původu. 14 respondentek (21 %) uvedlo, že se vrátí k rodině. 9 z nich (13 %) uvedlo, že celá jejich rodina žije v ČR a ony neví, co by se s nimi po návratu stalo. Umístění do vězení uvedlo 10 respondentek (15 %) a 8 jich (12 %) toto uvést nechtělo. Ve volné odpovědi napsala 1 respondentka (1 %), že její partner žije zde i s jejich dítětem a proto odejít nemůže.

Otázka č. 6 Věděla jste, co je to „zařízení pro zajištění cizinců“?

Věděla jste, co je to ZZC?

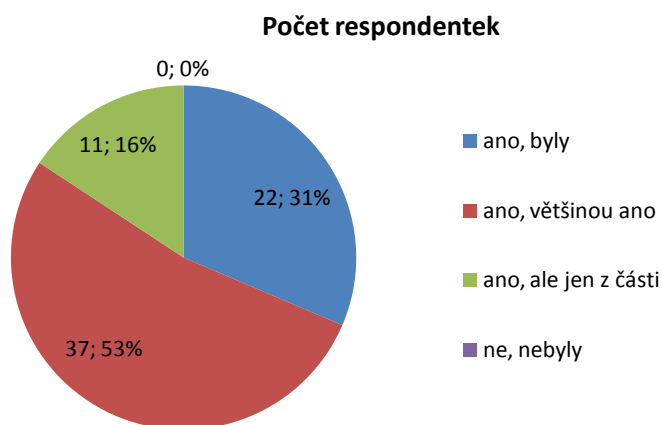

Graf č. 6 podvědomí respondentek o tom, co je zařízení pro zajištění cizinců

Graf č. 6 ukazuje, zda respondentky věděly, do jakého zařízení jsou umístovány. Velmi malá část, 4 z nich (6 %), věděly, o jaké zařízení se jedná, část z nich toto zařízení znala alespoň okrajově, 13 respondentek (18 %). Většina neměla tušení, kam jsou umístovány 53 respondentek (76 %).

Otázka č. 7 **Byly poskytnuté informace o pobytu v zařízení srozumitelné?**

Byly poskytnuté informace o pobytu srozumitelné?

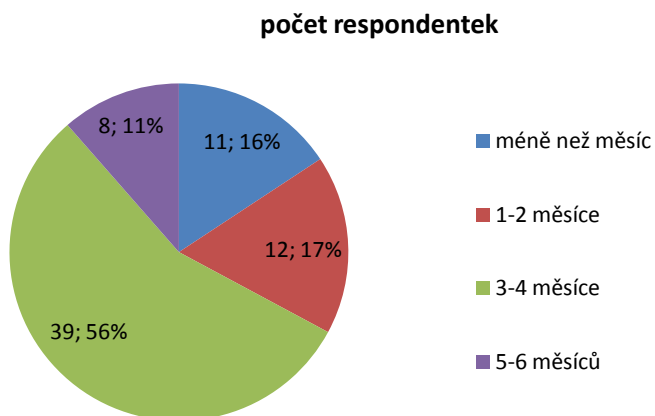

Graf č. 7 Srozumitelnost poskytnutých informací o pobytu

Graf č. 7 ukazuje, zda byly respondentky při příchodu do zařízení srozumitelně seznámeny s informacemi o pobytu v něm. 22 z nich (31 %) odpověděly ano, 37 respondentek (53 %) uvedly, že většinou informacím porozuměly. Z části jim porozumělo 11 respondentek (16 %). Nebyla žádná, která by neporozuměla vůbec ničemu.

Otázka č. 8 **Jak dlouho jste v zařízení pro zajištění cizinců?**

Jak dlouho jste v ZZC?

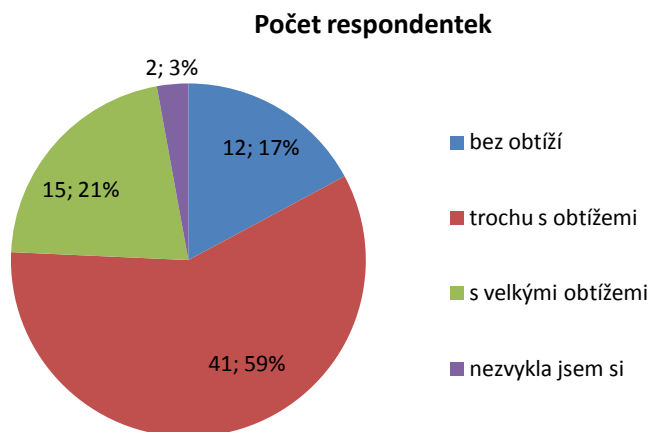

Graf č. 8 Délka pobytu v zařízení pro zajištění cizinců

Graf č. 8 ukazuje délku pobytu respondentek v zařízení v době průzkumného šetření. Méně jak měsíc bylo v zařízení 11 respondentek (16 %), 1 – 2 měsíce 12 (17 %), 3 – 4 měsíce 39 respondentek (56 %) a 5 – 6 měsíců bylo v zařízení 8 respondentek (11 %).

Otázka č. 9 **Jak jste si zvykala na pobyt v zařízení?**

Jak jste si zvykala na pobyt v zařízení?

Graf č. 9 Zvykání si na pobyt v zařízení

Graf č. 9 vyjadřuje, jak si respondentky zvykaly na podmínky v zařízení. Bez obtíží si zvyklo 12 respondentek (17 %) a s menšími obtížemi se adaptovala většina, tj. 41 respondentek (59 %). 15 respondentek (22 %) mělo se zvykáním na podmínky pobytu velké obtíže a 2 respondentky (3 %) si nezvykly vůbec.

Otázka č. 10 Co je pro Vás problémem při zvykání si na podmínky v zajištění?

Zatrhňte i více možností:

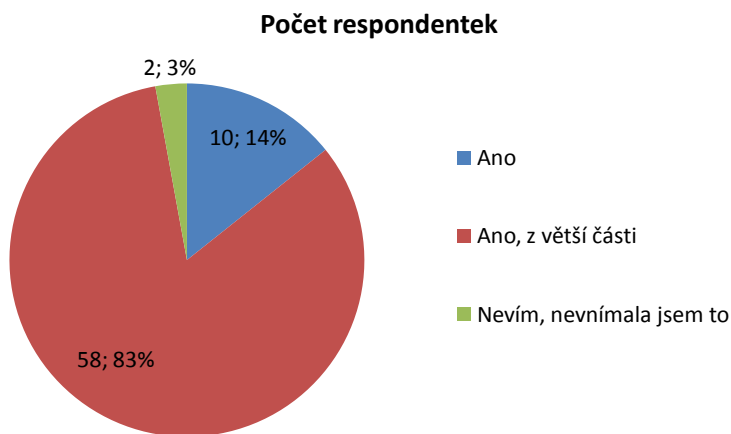
Tabulka č. 1 Konkrétní problémy při zvykání si na podmínky v zajištění

Odpověď	Počet odpovědí	%
různé národnosti ubytovaných	0	0
jazyková bariéra	56	38
rozdíly ve stravovacích návycích	0	0
osobní omezení – odběr potenciálně nebezpečných předmětů	0	0
omezený prostor – zákaz vycházek	25	17
návštěvy bez osobního kontaktu	5	3
vynucený pravidelný režim neustále pod kontrolou policie a ochranky	0	0
nepravidelné osobní prohlídky	0	0
zákaz mobilů, možnost telefonování z budky	54	37
celkové omezení osobní svobody řádem ZZC	7	5
zdravotní problémy	0	0
jiné, uveďte jaké	0	0
Celkem odpovědí	147	100

V tabulce č. 1 je ukázáno, jaké nejčastější problémy se vyskytují při zvykání respondentek na zajištění. Jazykovou bariéru uvedlo 56 respondentek (38 %), zákaz telefonování z mobilů 54 respondentek (37 %), 25 respondentek (17 %) uvedlo jako problém omezený prostor a zákaz vycházení mimo zařízení, vynucený pravidelný režim dělal potíže 7 respondentkám (5 %). Návštěvy probíhající bez osobního kontaktu vadily 5 respondentkám (3 %), další možnosti se jako problémové nezdály.

Otázka č. 11 **Byl přístup zaměstnanců při Vašem přijetí vstřícný (milý)?**

**Byl přístup zaměstnanců při Vašem
přijetí vstřícný(milý)?**

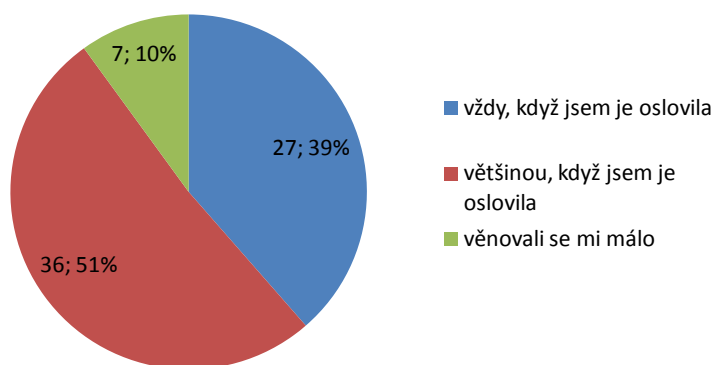
Graf č. 10 Přístup zaměstnanců k respondentkám

Graf č. 10 vyjadřuje vstřícnost zaměstnanců vůči respondentkám, které jsou do zařízení právě přijímány. 10 respondentek (14 %) uvedlo, že přístup zaměstnanců byl vstřícný, 58 respondentek (83 %) uvedlo, že jejich přístup byl vstřícný z větší části, 2 z nich (3 %) byly při přijetí v takovém stavu, že jej nevnímaly a nespokojená nebyla žádná.

Otázka č. 12 **Jak často se Vám zaměstnanci věnovali?**

Jak často se Vám zaměstnanci věnovali?

Počet respondentek

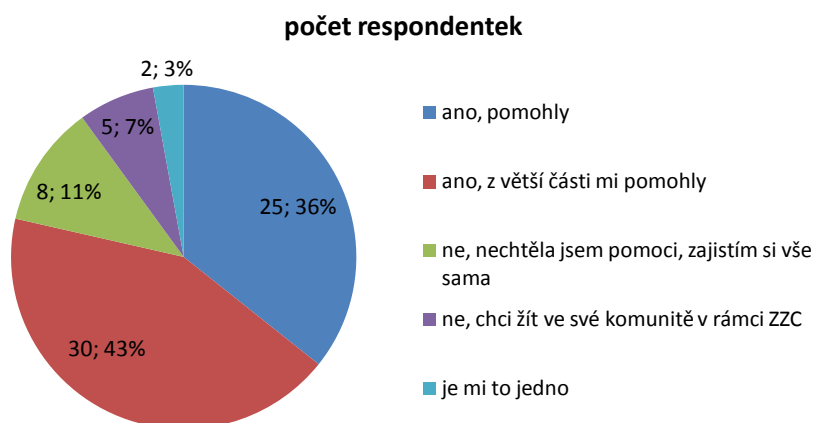

Graf č. 11 Věnovaná pozornost zaměstnanců respondentkám

Graf č. 11 udává míru péče, kterou zaměstnanci věnovali respondentkám během pobytu v zařízení. Naprosto spokojeno bylo 27 respondentek (39 %), ty nezaznamenaly žádné odmítnutí pomoci. 36 respondentek (51 %) uvedlo, že se jim zaměstnanci věnovali ve většině případů a 7 respondentek (10 %) uvedlo, že se jim zaměstnanci věnovali málo a žádná nevedla, že by se jí nevěnovali vůbec.

Otázka č. 13 **Pomohli Vám zaměstnanci (nevládní organizace) při zvykání na pobyt?**

Pomohly Vám při zvykání na pobyt zaměstnanci (nevládní organizace)?

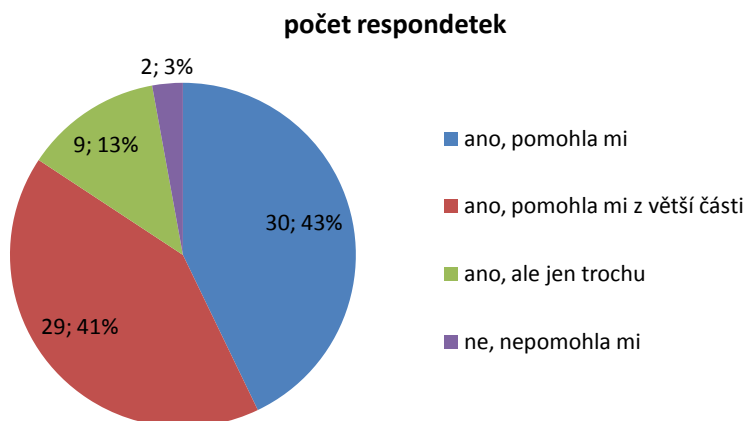

Graf č. 12 Pomoc zaměstnanců při zvykání na pobyt

Graf č. 12 ukazuje, do jaké míry pomohli zaměstnanci respondentkám na zvykání na pobyt v zařízení. 25 respondentek (36 %) uvedlo, že jim zaměstnanci v adaptaci na podmínky pomohli a 30 respondentek (43 %), že jim pomohli z větší části. 8 respondentek (11 %) si chtělo zajistit vše samostatně a 5 respondentek (7 %) chtělo žít jen ve své komunitě a o pomoc nestály. 2 respondentkám (3 %) to bylo jedno.

Otázka č. 14 **Pomohla Vám nabídka volnočasových aktivit k lepšímu zvyknutí si na pobyt?**

Pomohla Vám nabídka volnočasových aktivit k lepšímu zvyknutí si na pobyt?

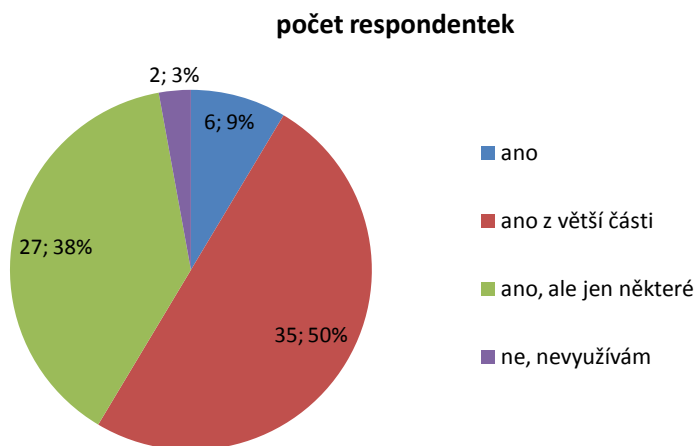

Graf č. 13Pomoc volnočasových aktivit během zvykání respondentek na pobyt

Graf č. 13 vyjadřuje, do jaké míry pomohla respondentkám nabídka volnočasových aktivit během adaptace na podmínky v zařízení. 30 respondentek (43 %) uvedlo, že jim pomohla, 29 respondentek (41 %) uvedly pomoc z větší části. Za malou pomoc považovalo tuto nabídku 9 respondentek (13 %) a 2 z nich (3 %) nepomohla vůbec.

Otázka č. 15 **Využíváte nabídku volnočasových aktivit?**

Využíváte nabídku volnočasových aktivit?

Graf č. 14 Využívání volnočasových aktivit

Graf č. 14 ukazuje, jak respondentky využívaly nabídku volnočasových aktivit. 6 respondentek (9 %) využívalo aktivity v plném rozsahu, z větší části pak 35 respondentek (50 %). Pouze některé z nabízených volnočasových aktivit využívalo 27 respondentek (39 %) a 2 respondentky (3 %) je nevyužívalo vůbec.

Otázka č. 16 Co vás dovede nejvíce rozptýlit? Zatrhněte i více možností:

Tabulka č. 2 Možnosti rozptýlení

Odpověď	Počet odpovědí	%
využívám společných sportovních aktivit	39	28
využívám sportovních aktivit, ale sama	0	0
procházím se sama ve vycházkovém prostoru	6	4
jsem hodně ve společnosti své komunity	63	45
povídám si se zaměstnanci v zařízení	26	19
využívám služeb psychologa	3	2
nepotřebuji rozptýlení	0	0
jiné - výuku českého jazyka a četbu	3	2
Celkem odpovědí	140	100

Tabulka č. 2 ukazuje, co nejvíce přispívá k rozptýlení respondentek. Sportovních aktivit využívá 39 respondentek (28 %), procházky o samotě má rado 6 respondentek (4 %), ve společnosti své komunity je 63 respondentek (45 %) a služeb psychologa využívají 3 respondentky (2 %). Jako další možnost uvedly 3 respondentky (2 %) výuku českého jazyka a četbu. Mezi respondentkami se nenašla žádná, která by se obešla bez rozptýlení nebo se věnovala sportovním aktivitám sama.

Otázka č. 17 **Pomohla Vám při pobytu i jiná forma pomoci?**

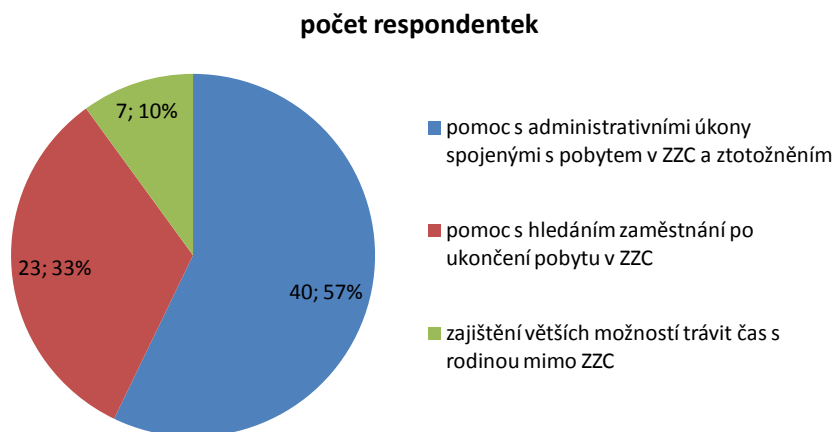
Tabulka č. 3 Jiné formy pomoci během pobytu v zařízení

Odpověď	Počet odpovědí	%
ano, vyhledávám duchovní služby	11	8
ano, vyhledávám služby psychologa	3	2
ne, problémy si řeším sama, nebo s rodinou, komunitou	37	28
ne, stačí zaměstnanci ZZC	19	15
někdo jiný – návštěvy rodiny, přátel a známých, jak cizinců, tak Čechů.	61	47
Celkem odpovědí	131	100

Tabulka č. 3 vyjadřuje, jaká forma pomoci ještě respondentkám pomohla během pobytu v zařízení. Duchovní služby vyhledávalo 11 respondentek (8 %), služby psychologa 3 respondentky (2 %), 37 respondentek (28 %) uvedlo, že si své problémy řeší samy, případně s rodinou či komunitou. Pomoc od zaměstnanců vyhledávalo 19 respondentek (15 %) a jako jinou formu pomoci uvedlo 61 respondentek (47 %) návštěvy rodiny, přátel a známých.

Otázka č. 18 **Jakou pomoc jste očekávala od zaměstnanců ZZC?**

Jakou pomoc jste očekávala od zaměstnanců ZZC?

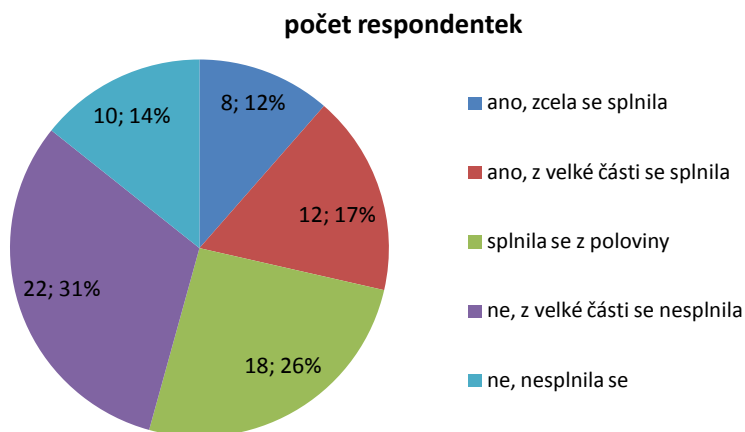

Graf č. 15 Očekávání respondentek od zaměstnanců

Graf č. 15 vyjadřuje, jakou pomoc respondentky očekávaly od zaměstnanců zařízení. Pomoc s administrativními úkony, které se týkaly pobytu v zařízení a se ztotožněním očekávalo 40 respondentek (57 %), pomoc s hledáním zaměstnání po ukončení pobytu v zařízení očekávalo 23 respondentek (33 %) a 7 respondentek (10 %) očekávalo zajištění možností trávit čas se svou rodinou mimo zařízení.

Otázka č. 19 **Jak se Vaše očekávání splnila?**

Splnila se Vaše očekávání?

Graf č. 16 Splnění očekávání

Graf č. 16 vyjadřuje, do jaké míry se očekávání respondentek splnila. 8 respondentek (12 %) uvedlo, že se jejich očekávání splnila. Z velké části se splnila 12 respondentkám (17 %) a z poloviny 18 respondentkám (26 %). Očekávání se z velké části nesplnila 22 z nich (31 %) a vůbec se nesplnila 10 respondentkám (14 %).

11 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ A VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ

11.1 Předpoklad 1

Lze předpokládat, že největší obtíží většiny respondentek při adaptaci na podmínky zajištění je strach z nuceného návratu do země původu.

Tento předpoklad je podložen otázkami č. 3, 4, 5 a 9.

Klientky ZZC tvoří jistou specifickou skupinu osob. Jsou nedobrovolně zadržovány v omezeném prostoru pohybu, na jedné straně s dávkou nuceného pravidelného režimu, na straně druhé s velkým množstvím volného času, který ubíhá jen velmi pomalu. Nabízí tak spoustu prostoru k zaobírání se vlastními myšlenkami. Mezi ně patří nejistoty ze současné situace a úzkosti ze situace nadcházející. Mnohé z nich tak často řeší právě otázku možné deportace do své země původu a očekávají ji s většími či menšími obavami.

V otázce č. 3 byly zjišťovány důvody odchodu respondentek ze země původu a příchodu do České republiky. Výsledky ukazují, že většinou odchází ze své země s cílem hledat práci, ať už je ČR cílovou zemí či nikoli, případně odcházejí za rodinou, která již někde žije a pracuje. To se mi potvrdilo i během dlouholeté praxe v zařízení a jak zvolené odpovědi, tak i informace získané během pohovorů s klientkami ukazují vesměs na důvody ekonomické. Nicméně, je třeba brát v potaz různé migrační vlny, které by výsledky této otázky ovlivnily. Jako příklad mohu uvést zvýšení počtu zajištěných čečenské národnosti, kdy po roce 2000 rostlo napětí v této zemi. V odpovědích by se taková situace odrazila zvýšením počtu zvolených možností odchodu ze země pro válečný konflikt.

Z toho se dá usuzovat na to, že důvody k obavám z návratu do země původu by nemusely být tak velké. Nicméně z otázky č. 4 vyplývá, že se respondentky ve většině případů deportace do země původu obávají. A to celých 93 %.

Tyto obavy mají své důvody. Jedná se hlavně o obavy z nejistoty, co je vlastně po návratu čeká. Mnohé z nich si nedovedly představit, co s nimi bude. Obavy z umístění do vězení uvedly národnosti, kde se takový odchod ze země trestá represivním způsobem. Z odpovědí v otázce č. 5 je patrné, že k rodině by se mohlo vrátit 21 % respondentek.

Teoreticky to znamená, že u této skupiny by se obavy z návratu do země původu nemusely objevit. Nicméně i zde 4 respondentky uvedly obavy částečné. Ve 13 % neměly respondentky představu o své budoucnosti po návratu domů, jejich rodina žije v České republice a ony se nemají kam vrátit. I v těchto případech uváděly respondentky obavy z návratu minimálně částečné. V případě následného uvěznění uváděly respondentky plně obavy z návratu do země původu. U respondentek, které nechtěly uvést, co je po návratu čeká, se objevovaly obavy plně.

V bližším pohledu na proces zvykání si na podmínky v zajištění zjistíme, že v otázce č. 9 většina respondentek neměla se zvyknutím si na podmínky v zařízení žádné nebo jen malé obtíže, celých 76 %. Velké obtíže uvedlo 22 % respondentek a 3 % si nezvykly vůbec. Z časového hlediska lze také říci, že mezi respondentkami, které si na pobyt nezvykly, patřily zajištěné kratší dobu než měsíc. U ostatních to již nelze tak jednoznačně říci. Pokud respondentka uvádí, že si zvykala na pobyt s velkými obtížemi, je zřejmé, že k tomu potřebovala delší dobu, třeba i tři měsíce. Většina však s tímto problémem neměla, ať se jednalo o respondentky, které byly v zajištění velmi krátce nebo více jak 5 měsíců.

Ve spojitosti s otázkou č. 4 můžeme vidět, zda se na tomto procesu podílejí obavy z návratu do země původu. Ačkoliv se respondentky návratu do země původu většinou obávají, zdá se, že na průběh zvykání si v zajištění to nemá velký vliv. Z 63 % (44 respondentek), které mají obavy z návratu do země původu, mělo obtíže se zvykáním si jen 17 % (12 respondentek), včetně dvou, které si nezvykly vůbec, ty měly z návratu velké obavy. Ze skupiny 37 % (26 respondentek), která obavy z návratu neměla (nebo jen částečné), mělo obtíže se zvykáním jen 7 % (5 respondentek).

Zajímavé bylo porovnat otázku č. 1 s otázkou č. 4, zda se některé národnosti obávají návratu do země původu více. Respondentky, které se návratu neobávaly, patřily k ukrajinské národnosti. Naopak největší obavy měly národnosti čínské, vietnamské a mongolské. Respondentky z Číny a Vietnamu všechny uvedly, že je po návratu čeká vězení.

To, že respondentky odcházejí ze země původu zejména z důvodu hledání práce a lepšího výdělků nemusí nutně znamenat, že návrat zpět do rodné vlasti bude bez obtíží. Dost často respondentky shánějí finance na cestu prodejem veškerého majetku a tím i zázemí pro

možný návrat. Také předsudky rodiny mohou znamenat velkou překážku. Ta po odchodu svého člena může vyjádřit nesouhlas zpřetrháním rodinných vazeb a zázemí pro návrat je tím zničené. Horší situace nastává v případech, kdy samotná vládní politika státu trestá takový odchod ze země a po návratu vnímá respondenta jako pachatele trestného činu.

Opačná situace může nastat v případech, kdy se respondentka má kam vrátit, země její odchod netrestá, nicméně si již vytvořila nové pevné vazby, případně založila rodinu. Důvod k obavám z návratu je v tomto případě také pádný.

Zajištění v ZZC představuje pro všechny zákaz pobytu v České republice na několik let a hrozbu návratu. To se samozřejmě odráží na psychice každé respondentky, nicméně jak vyplývá z průzkumu, pro zvyknutí si na podmínky pobytu to nemá vliv. Je zřejmé, že rozhodne-li se kdokoliv opustit svou zemi, musí být připraven přijmout život v odlišných podmínkách.

Předpoklad č. 1 se mi nepodařilo potvrdit.

11.2 Předpoklad 2

Lze předpokládat, že většina respondentek se domnívá, že ZZC usnadňuje klientkám proces adaptace na podmínky v zajištění.

Tento předpoklad je podložen otázkami č. 11, 12, 13 a 14.

Přístup zaměstnanců v zařízení je volen tak, aby respektoval individualitu každé zajištěné, ale byl v základu pro všechny stejný. Ať už jde o nabídku volnočasových aktivit, rozdělování pozornosti během běžného pracovního dne nebo při pohovorech. Ne všechny respondentky potřebují stejné podmínky k uspokojení potřeby pozornosti. Jsou takové, které vyžadují pozornost téměř neustále a jsou takové, které ji nevyžadují vůbec. V takových případech se vychází z individuality každé a i málo pozornosti může být správné. Nicméně zaměstnanci zařízení se snaží věnovat klientkám i v situacích, kdy neprojevují zájem. Stává se, že se bojí požádat o pomoc, příliš se ostýchají nebo je pro ně překážkou jazyková bariéra.

Otázka č. 11 a 12 zjišťovala, zda byl přístup zaměstnanců vstřícný již při přijímání respondentek a jak se jim věnovali během pobytu. Je dobře známo, že první dojem z prvního kontaktu bývá i v běžném životě pro další komunikaci velmi důležitý. Celých 97 % respondentek uvedlo, že zaměstnanci zařízení k nim byli při přijetí vstřícní a 90 % spokojenost v četnosti přístupu zaměstnanců k respondentkám i během pobytu je známkou toho, že nejde jen o laskavé přijetí, ale i o celkový dlouhodobý přístup.

Jak se ukazuje z odpovědí v otázkách č. 13 a 14 je zvolený přístup zaměstnanců i nabídka volnočasových aktivit tou správnou cestou. Většina respondentek (79 %) uvedla, že jim přístup zaměstnanců na zvyknutí si na podmínky v zajištění pomohl. Stejně tak s nabídkou volnočasových aktivit byla většina také spokojená. Že jim pomohly k snadnějšímu zvyknutí, uvedlo 84 % respondentek. Zbývající část o nabízenou pomoc více či méně nejevilo zájem.

Z těchto otázek vyplývá, že respondentky hodnotí přístup a nabídku volnočasových aktivit jako přínosný a na zvykání si na pobyt jim pomáhá. Další otázky ve spojitosti s předchozími ukazují, zda skutečně respondentky nabídky zaměstnanců a nevládních organizací využívají a do jaké míry.

V otázce č. 15 celých 98 % respondentek, že nabídka volnočasových aktivit využívají ať už v plné míře nebo jen některé aktivity. Jen málokterá je nevyzkouší vůbec. Zejména u kolektivních sportovních aktivit jako je volejbal nebo kriket je potřeba více spoluhráčů a tak jedna druhou pobízí ke spoluúčasti. Při srovnání otázky č. 14 a 15 můžeme uvést, že i respondentky, které využívají volnočasové aktivity málo, uvedly, že jim při zvykání pomohly.

Další spojitosti můžeme najít v otázce č. 16, kde respondentky mohly uvést i více možností z výčtu toho, co je dovede nejvíce rozptýlit. 45 % respondentek uvedlo trávení volného času ve společnosti své komunity. Z těch, co uvedly tuto možnost, zvolily i využití sportovních aktivit – 28 %. To se samozřejmě nevyklučuje, protože mnohé sportují v partě složené ze své národnosti. Z dalšího výčtu uvedlo 19 % rozhovory se zaměstnanci zařízení. Služeb psychologa či výuku českého jazyka vyhledává 2 % respondentek. I toto jsou aktivity či nabídky pomoci zaměstnanců či nevládních organizací. Naopak do skupiny, která

vyhledává spíše samotu, patří ty, které měly potíže se zvykáním na pobyt, volnočasové aktivity nevyužívají a uvedly, že jim zaměstnanci ani nabídka jiných služeb nepomohly.

Další otázky přímo nesouvisí s pomocí zaměstnanců či nabídek volnočasových aktivit na proces zvykání si na pobyt v zařízení, nicméně nabízejí náměty k zamyšlení, co vylepšit na práci se zajištěnými, jak změnit či upravit přístup k nim či jaké jiné možnosti aktivit vnést do jejich na svobodě omezeného života.

Otázka č. 17 se ptala, jaká další forma pomoci respondentkám pomohla během pobytu. Uvedeny byly především návštěvy rodiny, přátel a známých. Byť probíhají pod dohledem ostrahy, v přesně vymezeném čase, je to neocenitelná podpora. 28 % respondentek uvedlo, že své problémy řeší se svou komunitou nebo samy, což vyplývá i z otázky č. 16, kdy největší rozptýlení poskytuje vlastní komunita.

V průzkumném šetření byla také položena jedna zcela otevřená otázka, aby samy klientky uvedly, co čekávají od zaměstnanců zařízení. Při vyhodnocování jsem měla obavy, že budou odpovědi hodně rozdílné nebo nesrozumitelné, ale výsledek byl překvapující. Odpovědi se daly rozdělit do tří variant, z nichž nejčastější byla varianta, kdy respondentky očekávají především pomoc s administrativními úkony a se ztotožněním. To odpovídá i praxi – téměř každý den jsme v rámci sociální práce pomáhali klientkám se psaním dokumentů, vyplňováním formulářů i telefonováním na ambasády.

Druhou nejčastější odpovědí bylo očekávání s hledáním zaměstnání po ukončení zajištění. To bylo trochu překvapivé zjištění, ačkoliv nebylo výjimkou, že klientky přicházely s dotazem na možnost zaměstnání. I přesto, že dobře věděly, že s rozhodnutím o vyhoštění a zákazu pobytu, nemají možnost zůstat v České republice, natož legálně pracovat.

Třetí a poslední varianta odpovědí se týkala zajištění možnosti trávit více času s rodinou žijící v ČR a to i mimo zařízení. U této varianty mám podezření, že jsou odpovědi zkreslené. Většina dotazníků byla vyplňována klientkami na pokojích a myslím si, že si navzájem „poradily“, co napsat.

Všechna očekávání zajištěných nelze splnit. Jak vyplynulo z poslední otázky, pouhých 12 % bylo spokojeno bez výhrad. Jde o zajištěné, které vědí, jakým způsobem funguje zařízení pro zajištění cizinců a jaké kompetence zaměstnanci mají. A také jde o zajištěné, které dobře znají svou situaci – vědí, že je čeká deportace, ale doufají, že nedojde k jejich ztotožnění a po půl roce je ze zařízení propustí s výjezdním vízem.

V předpokladu č. 2 uvádím, že většina respondentek se domnívá, že ZZC usnadňuje klientkám proces adaptace na podmínky v zajištění. Z provedeného průzkumu vyplývá, že respondentky hodnotí celkový přístup zaměstnanců vůči zajištěným kladně a v adaptaci na podmínky zařízení jim pomáhá.

Předpoklad č. 2 se mi podařilo potvrdit.

12 NÁVRH NA ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH NEDOSTATKŮ

Na úvod je dobré připomenout, že zaměstnanci v zařízení pro zajištění cizinců se setkávají se zajištěnými ze vzdálených oblastí, rozdílné kultury, náboženství i způsobu života. To vyžaduje specifický multikulturní přístup, který bude vést k respektu a toleranci. Proto je nutné stále rozšiřovat kompetence zaměstnanců, podporovat rozšiřování potřebných znalostí při jednání se zajištěnými včetně jazykové vybavenosti. Jen tak budou schopni pružně reagovat na potřeby zajištěných.

Jako největší překážka je vnímána jazyková bariéra. Vzhledem k tomu jsou jazykové mutace běžnou vybaveností zařízení, nicméně je nutné neustále podporovat jejich obnovování a rozšiřování, aby informovanost zajištěných byla co největší. Méně nákladnou formou je využívání piktogramů v některých oblastech, zde by bylo vhodné také jejich rozšiřování.

S ohledem na dlouhodobý pobyt by bylo přínosem posílit a zatraktivnit výuku českého jazyka. A to nejen u zajištěných, které se učí základy jazyka, ale i u těch, které již česky mluví, ale chtějí se zdokonalit v gramatice. Výsledkem by mohlo být i lepší začleňování do naší společnosti.

Omezení svobody jak vycházkovým prostorem, tak vnitřním řádem zařízení je nevyhnutelným zlem pro zajištěné. Nicméně z nabytých zkušeností je nutné podporovat tvorbu volnočasových aktivit a to nejen těch sportovních. Je možné vyjít z poznatku, jak moc jsou přínosné rozhovory se zaměstnanci i samotných zajištěných mezi sebou v rámci komunity a podporovat vznik jakýchsi komunitních center v prostorách zařízení. Zde se mohou setkávat všechny národnosti a na neutrální půdě se lépe poznávat a vzájemně se podporovat.

Návrhů na zlepšení by se určitě našlo více, zejména v oblasti komunikace a setkávání s rodinou či přáteli. Z průzkumu vyplynulo, že velká opora pro zajištěné přichází také zvenčí. Vzhledem ke znemožnění používat vlastní mobilní telefon by určitě bylo vhodné najít lepší podmínky pro způsob telefonování, většina zajištěných by uvítala zjemnění návštěvních podmínek a apod. Předpokladem pro uskutečnění těchto zlepšení je však také týmová a individuální motivace k co nejlepší práci s touto skupinou zajištěných.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je věnována tématu adaptace zajištěných cizinek na podmínky zařízení pro zajištění cizinců.

Zajištěné procházejí specifickým zařízením, které sice není vězením, ale svojí povahou jej dost připomíná. Omezení na svobodě, odebrání většiny osobních věcí, dodržování denního režimu, jistá ztráta soukromí – to vše ve spojení s obavami o svou budoucnost se nepříznivě podepisuje na psychice zajištěných. Záleží hodně na zaměstnancích, jakou jim svým přístupem poskytnou podporu v této nelehké životní situaci. Žádoucí je v tomto směru co nejlepší znalost jazyka cizí kultury a to nejen mluvený projev, ale především neverbální projevy, jako jsou oční kontakt, gesta, způsob pozdravu a rozloučení, jaká tabu platí v jaké kultuře, náboženská specifika apod. To vše velmi usnadní komunikaci a ochrání před nedorozuměními, ale i možným konfliktem.

V teoretické části je nastíněna azylová a migrační problematika, na ní navazuje část zabývající se adaptací žen cizinek v zařízení pro zajištění cizinců a popis tohoto zařízení. V závěru práce jsou blíže charakterizovány zajištěné klientky a blíže popsány potíže s adaptací a to i ve vztahu k České republice.

Praktická část navazuje průzkumem mezi zajištěnými cizinkami. Cílem průzkumu bylo zjistit, zda největšími obtížemi při adaptaci na podmínky zařízení u zajištěných cizinek je strach z nuceného návratu do země původu a zda jsou zajištěné cizinky spokojené s péčí zaměstnanců zařízení, jestli jim v adaptaci dostatečně pomáhají. Inspirace k tomuto tématu byla získána během sociální práce v přímém kontaktu se zajištěnými cizinkami, kdy se během pobytu v zařízení projevovat rozdíl v adaptačním procesu.

Z výsledků šetření je zřejmé, že zaměstnanci či nevládní organizace dělají vše pro to, aby adaptační proces zajištěných proběhl co nejlépe a během pobytu docházelo k minimálním konfliktům jak mezi zajištěnými navzájem tak vůči zaměstnancům. Problematika cizinců je velmi zajímavá a je velmi zajímavé vidět pohledy jiných etnik na naši kulturu a porovnávat rozdíly. Podstatou multikulturního přístupu však zůstává respektovat individualitu každého jedince a jeho kultury.

Seznam použitých zdrojů

ARCHATHEATRE: *Divadlo Archa* [online]. [vid. 15.3.2012] Dostupné z: <http://www.archatheatre.cz/cz/menu/o-nas/>

CCK: *Český červený kříž* [online]. [vid. 15.3.2012] Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/kdojsme.aspx>

FCHCL: *Farní charita Česká Lípa* [online]. [vid. 15.3.2012] Dostupné z: <http://www.fchcl.cz/o-nas/>

FRANC, A., 2010. Soudobé poznatky a teoretické přístupy k migraci. In: Metodický portál RVP: *Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 24.11.2010 [vid. 10.4.2012]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/g/9445/SOUDOBE-POZNATKY-A-TEORETICKE-PRISTUPY-K-MIGRACI.html/>

HÁLA, J., 2005. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských regionálních studií. ISBN 80-86708-05-5

IOM: *International Organization for Migration* [online]. [vid. 15.3.2012] Dostupné z: <http://www.iom.cz/o-nas>

JUKL, M., 2005. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly*. 2. vydání. Praha: Český červený kříž. ISBN 80-254-1792-1

KOHOUTEK, R., 2001. *Poznávání a utváření osobnosti*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-720-4200-9

KOHOUTEK, R., 2002. *Základy užité psychologie*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-214-2203-3

KŘIVOHLAVÝ, J., 1994. *Jak zvládat stres*. 1. vydání. Praha: Grada-Avicenum, 1994. ISBN: 80-7169-121-6

MPSV, 2006. Informační publikace pro cizince. In: *Cizinci v České republice* [online]. 1.1.2006. [vid. 12.3.2012]. ISBN 80-86878-43-0. Dostupné z: http://www.cizinci.cz/files/clanky/406/CESKY_prirucka.pdf

OPU: *Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. [vid. 15.3.2012] Dostupné z: <http://www.opu.cz/>

PALEČEK, M., 2008. Identita – podivný pojem. In: *Antropologie* [online] 1.1.2008 [vid. 6.2.2012]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/identita-podivny-pojem>

SUZ, 2010. Výroční zpráva za rok 2010. In: *Správa uprchlických zařízení* [online]. [vid. 8.4.2012]. Dostupné z: http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocni_zprava_suz_2010.pdf

SUZ: *Správa uprchlických zařízení České republiky* [online]. [vid. 4.2.2012] Dostupné z: <http://www.suz.cz/pages/6.html>

TOLLAROVÁ, B., 2009. Praktické potíže cizinců v ČR. In: *Migraceonline* [online] 20.3.2009 [vid. 6.2.2012]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2162534>

VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšířené a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3

Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 80, s. 79. ISSN 1211-1244

Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 80, ISSN 1211-1244

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník česky

Příloha č. 2 Dotazník anglicky

Příloha č. 3 Dotazník rusky

Příloha č. 4 Dotazník ukrajinsky

Příloha č. 5 Dotazník vietnamsky

Dotazník

Jsem studentkou 3. ročníku Technické univerzity v Liberci, obor sociální práce. Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží jako materiál k mé bakalářské práci. Dotazník je dobrovolný a zcela anonymní.

Otázky nabízejí možnosti odpovědí, zatrhněte, prosím, jednu z možností. Pozorně čtěte otázky, u některých můžete zatrhnout více odpovědí.

1. **Uveďte Vaši zemi původu:**

2. **Váš věk:**

a/ 18 – 25 let

b/ 26 – 35 let

c/ 36 – 45 let

d/ 46 – 55 let

e/ 56 a více

3. **Proč jste přišla do České republiky?**

a/ šla jsem za prací, ČR nebyla cílová země

b/ odešla jsem z politických a náboženských důvodů

c/ odešla jsem z důvodu válečné konfliktu v naší zemi

d/ šla jsem za prací, ČR byla cílová země

e/ šla jsem za rodinou, která tu žije a pracuje

f/ jiný důvod, uveďte jaký

4. Obáváte se návratu do Vaší země?

- a/ ano, obávám
- b/ ano, z části
- c/ ne, neobávám

5. Co Vás čeká po návratu do země původu?

- a/ rodina, vrátím se k rodině
- b/ nevím, celá rodina žije zde v ČR
- c/ vězení, odešla jsem z politických důvodů
- d/ nevím
- e/ nechci se vrátit domů bez udání důvodu
- f/ nemohu odejít, partner je Čech, žije s naším dítětem
- g/ jiný důvod.....

6. Věděla jste, co je to „zařízení pro zajištění cizinců“?

- a/ ano, věděla
- b/ ano, zčásti
- c/ ne, nevěděla

7. Byly poskytnuté informace o pobytu v zařízení srozumitelné?

- a/ ano, byly
- b/ ano, většinou ano
- c/ ano, ale jen z části
- d/ ne, nebyly

8. Jak dlouho jste v zařízení pro zajištění cizinců?

- a/ méně než měsíc
- b/ 1 – 2 měsíce
- c/ 3 – 4 měsíce
- d/ 5 – 6 měsíců

9. Jak jste si zvykala na pobyt v zařízení?

- a/ bez obtíží
- b/ trochu s obtížemi
- c/ s velkými obtížemi
- d/ nezvykla jsem si

10. Co je pro Vás problémem při zvykání si na podmínky v zajištění? Zatrhňte i více možností:

- a/ různé národnosti ubytovaných
- b/ jazyková bariéra
- c/ rozdíly ve stravovacích návycích
- d/ osobní omezení – odběr potenciálně nebezpečných předmětů
- e/ omezený prostor – zákaz vycházek
- f/ návštěvy bez osobního kontaktu
- g/ vynucený pravidelný režim neustále pod kontrolou policie a ochranky
- h/ nepravidelné osobní prohlídky
- i/ zákaz mobilů, možnost telefonování z budky
- j/ celkové omezení osobní svobody řádem ZZC
- k/ zdravotní problémy

l/ jiné, uveďte jaké.....

11. Byl přístup zaměstnanců při Vašem přijetí vstřícný (milý)?

- a/ ano
- b/ ano, z větší části
- c/ nevím, nevnímala jsem to
- d/ ne, byl mi nepříjemný

12. Jak často se Vám zaměstnanci věnovali?

- a/ vždy, když jsem je oslovila
- b/ většinou, když jsem je oslovila
- c/ věnovali se mi málo
- d/ nevěnovali se mi

13. Pomohli Vám zaměstnanci (nevládní organizace) při zvykání na pobyt?

- a/ ano, pomohli
- b/ ano, z větší části mi pomohli
- c/ ne, nechtěla jsem pomoci, zajistím si vše sama
- d/ ne, chci žít ve své komunitě v rámci ZZC
- e/ je mi to jedno

14. Pomohla Vám nabídka volnočasových aktivit k lepšímu zvyknutí si na pobyt?

- a/ ano, pomohla mi
- b/ ano, pomohla mi z větší části
- c/ ano, ale jen trochu

d/ ne, nepomohla mi

15. Využíváte nabídku volnočasových aktivit?

a/ ano

b/ ano, z větší části

c/ ano, ale jen některé

d/ ne, nevyžívám

16. Co vás dovede nejvíce rozptýlit? Zatrhněte i více možností:

a/ využívám společných sportovních aktivit

b/ využívám sportovních aktivit, ale sama

c/ procházím se sama ve vycházkovém prostoru

d/ jsem hodně ve společnosti své komunity

e/ povídám si se zaměstnanci v zařízení

f/ využívám služeb psychologa

g/ nepotřebuji rozptýlení

h/ jiné, uveďte jaké.....

17. Pomohla Vám při pobytu i jiná forma pomoci?

a/ ano, vyhledávám duchovní služby

b/ ano, vyhledávám služby psychologa

c/ ne, problémy si řeším sama, nebo s rodinou, komunitou

d/ ne, stačí zaměstnanci ZZC

e/ někdo jiný, kdo.....

18. Jakou pomoc jste očekávala od zaměstnanců ZZC?

19. Jak se Vaše očekávání splnila?

a/ ano, zcela se splnila

b/ ano, z velké části se splnila

c/ splnila se z poloviny

d/ne, z velké části se nesplnila

e/ ne, nesplnila se

Questionnaire

I am a student of third edition of the Technical University of Liberec, Department of Social Work. Please fill out the questionnaire, which serves as material for my thesis. The questionnaire is voluntary and completely anonymous.

Offer opportunities to answer questions, check please, one of the options. Carefully read the questions, you can check some more answers.

1. Indicate your country of origin:

2. Your age:

a / 18 - 25 years

b / 26 - 35 years

c / 36 - 45 years

d / 46 - 55 years

e / 56 and more

3. Why did you come to the Czech Republic?

a / I went to work, the CR was not the target country

b / I left for political and religious reasons

c / I left because of war in our country

d / I went to work, the CR was the target country

e / I went to a family that lives there and works

f / other reason, please specify

4. Are you afraid of returning to your country?

a / Yes, I'm afraid

b / Yes, in part

c / no, I do not afraid

5. **What can you expect to return to their country of origin?**
 a / family, back to family
 b / I do not know the whole family lives here in CR
 c / prison, I left for political reasons
 d / I do not know
 e / I do not want to go home without giving any reason
 f / I can not leave a Czech partner, a child lives with our
 g / other reason
6. **Did you know what a "detention facility for foreigners"?**
 a / Yes, she knew
 b / Yes, in part
 c / no, she did not know
7. **They were given information about the stay at the facility to understand?**
 a / so, were
 b / yes, mostly yes
 c / Yes, but only in part
 d / No, not
8. **How long are you in detention facilities for foreigners?**
 a / less than a month
 b / 1 to 2 months
 c / 3 to 4 months
 d / 5-6 months
9. **As you get used to stay in the facility?**
 a / easily
 b / a little difficulty
 c / with difficulty
 d / I'm accustomed
10. **What is your problem with getting used to the conditions of security? Check more options:**
 a / accommodated different nationalities
 b / language barrier
 c / differences in eating habits

- d / personal limitations - taking potentially dangerous objects
- e / restricted area - no walks
- f / no personal contact visits
- g / forced regular regime maintains control of the police and security guards
- h / irregular personal searches
- i / ban cell phones, talking to the booth
- j / total restriction of liberty order of detention center
- k / health problems
- l / other, please specify

11. It was employee access to your helpful adoption (nice)?

- a / Yes
- b / Yes, for the most part
- c / do not know, I did not perceive
- d / No, I was uncomfortable

12. How often do employees pay attention to you?

- a / whenever I approached
- b / mostly when I approached
- c / They payed attention a few
- d / They did not pay attention to me

13. Help you employees (NGOs) for adaptation to stay?

- a / Yes, they helped me
- b / Yes, much of it helped me
- c / no, I did not want to help, I will make everything
- d / No, I want to live in my community in the detention center
- e / I do not care

14. Help you offer better leisure activities for adaptation to stay?

- a / Yes, they helped me
- b / Yes, help me for the most part
- c / Yes, but only slightly
- d / No, did not help me

15. Do you use leisure-time activities?

- a / Yes

- b / Yes, for the most part
- c / Yes, but only some
- d / No, do not use

16. What brings you the most distracted? Check more options:

- a / I use common sports activities
- b / I use sports activities, but alone
- c / walking alone in the space appearing
- d / I have a lot of company in my community
- e / talking to employees in the facility
- f / I use the services of a psychologist
- g / do not need to distraction
- h / Other, please specify

17. Helped you during your stay any other form of assistance?

- a / yes, seek spiritual services
- b / Yes, seek psychological services
- c / no, to solve problems alone or with family, community
- d / no employees just FDF
- e / someone else

18. What kind of help you expect from the detention center staff?

19. How to meet your expectations?

- a / yes, completely fulfilled
- b / Yes, in large part to meet
- c / meet for a half
- d / No, they largely failed to
- e / no, failed to

Анкета

Я студентка 3 курса Технического университета в г. Либерец, кафедра «Социальная работа». Пожалуйста, выполните эту анкету, которая используется как материал для моей диссертации. Анкета является добровольной и полностью анонимной.

Вопросы имеют несколько вариантов ответа, выберите один из них. Внимательно читайте вопросы, у некоторых можете выбрать несколько вариантов ответа.

1. Укажите место рождения:

.....

2. Ваш возраст:

а/ 18 - 25 лет

б/ 26 - 35 лет

в/ 36 - 45 лет

г/ 46 - 55 лет

д/ 56 лет и более

3. С какой целью вы приехали в Чехию?

а/ с целью трудоустройства, Чехия не являлась целевой страной

б/ политические и религиозные причины

в/ военные действия, конфликты в нашей стране

г/ с целью трудоустройства, Чехия являлась целевой страной

д/ приехала за семьёй, которая здесь живёт и работает

е/ другая причина, укажите какая

4. Боитесь ли вы возвратиться в Вашу страну?

а/ да, боюсь

б/ да, частично

в/ нет, не боюсь

5. Что Вас ожидает по возвращению домой?

а/ семья, возвращусь к семье

б/ не знаю, вся семья проживает здесь в Чехии

в/ тюрьма, я уехала из-за политических причин

г/ не знаю

д/ не хочу возвращаться домой, без объяснения причины

е/ не могу уехать, отец ребёнка Чех, живёт с ним

ж/ другая причина

6. Знала ли Вы, что такое «следственный изолятор для иностранцев»?

а/ да, знала

б/ да, частично

в/ нет, не знала

7. Доступно ли была объяснена информация о пребывании в объекте?

а/ да, была доступна

б/ да, главным образом

в/ да, но только частично

г/ нет, была недоступна

8. Как долго вы находитесь в объекте задержания иностранцев (ZZC)?

а/ меньше одного месяца,

б/ 1 – 2 месяца,

в/ 3 – 4 месяца,

г/ 5 – 6 месяцев.

9. Как Вы привыкали на пребывание в объекте?

а/ без трудностей

б/ немного проблематично

в/ с большим усилием

г/ не привыкла

10. Что Вам способствовало проблемы при задержании?

Можете выбрать несколько вариантов ответа:

а/ различные национальности проживающих

б/ языковой барьер

в/ различия в навыках питания

г/ личные запреты - изъятие потенциально опасных предметов

д/ ограничение свободы - запрет выхода мимо ареал

е/ посещения без личного контакта

ж/ принудительный регулярный режим, непрерывно под надзором милиции и охраны

з/ нерегулярные личные досмотры

и/ запрет мобильного телефона, возможность звонка из телефона-автомата

й/ общее ограничение личной свободы уставом ZZC

к/ проблемы со здоровьем

л/ другие, укажите какие.....

11. Было отношение к Вам со стороны работников доброжелательное (любезное)?

а/ да

б/ да, в большинстве случаев

в/ не знаю, не замечала

г/ нет, было не приятное

12. Как часто Вам работники уделяли внимание?

а/ всегда, когда к ним обратилась

б/ в большинстве случаев, когда к ним обратилась

в/ уделяли мне мало внимания

г/ не уделяли мне внимание

13. Помогли ли Вам работники (негосударственной организации) при пребывании адаптироваться?

а/ да, помогли

б/ да, в большинстве случаев мне помогли

в/ нет, я не хотела помочь, устрою всё сама

г/ нет, хочу жить в своей общине в рамках ZZC

д/ мне всё равно

14. Помогло ли Вам при пребывании предложение активного проведения досуга?

а/ да, помогло

б/ да, в большинстве случаев мне помогло

в/ да, но минимально

г/ нет, не помогло мне

15. Пользуетесь предложением активного проведения досуга?

а/да

б/ да, в большей степени

в/ да, но только некоторые

г/нет, не использую

16. Что Вас сумеет наиболее развлечь? Можете выбрать несколько вариантов ответа:

а/ занимаюсь общими спортивными мероприятиями

б/ я занимаюсь спортом сама

в/ я сама прогуливаюсь в позволенных местах для прогулок

г/ часто нахожусь в кругу своей общины

д/ разговариваю с работниками заведения

е/ пользуюсь услугами психолога

ж/ я не нуждаюсь в развлечении

з/ другие, укажите какие.....

17. Помогла Вам при пребывании и другая форма помощи?

а/ да, ищу духовную поддержку

б/ да, ищу помощь психолога

в/ нет, я проблемы решаю сама или с семьёй, общиной

г/ нет, только работники ZZC

д/ кто-то другой, кто.....

18. Какую помощь Вы ожидали от работников ZZC ?

.....
.....
.....

19. Исполнились ли Ваши ожидания?

а/ да, полностью исполнились

б/ да, исполнились частично

в/ исполнились на половину

г/ нет, частично не исполнились

д/ нет, не исполнились

Анкета

Я студентка 3 курсу технічного університету міста Ліберець, за спеціальністю «Соціальна робота». Будь ласка, заповніть анкету, яка використовується як матеріал для моєї дисертації. Анкета є добровільна і повністю анонімна.

Питання мають декілька відповідей, виберіть будь ласка одну з них. Уважно прочитайте питання, у деяких можете вибрати декілька варіантів відповіді.

1. Вкажіть Вашу країну народження:

.....

2. Ваш вік:

а/ 18 – 25 років

б/ 26 – 35 років

в/ 36 – 45 років

г/ 46 – 55 років

д/ 56 і більше

3. Чому Ви прийшли до Чеської Республіки(ЧР)?

а/ з метою працевлаштування, ЧР не була країною призначення

б/ політичні та релігійні причини

в/ я відійшла з-за військових конфліктів в нашій країні

г/ з метою працевлаштування, ЧР була країною призначення

д/ я приїхала за сім'єю, яка тут живе і працює

е/ інша причина, вкажіть яка

4. Чи боїтеся повернутися у Вашу країну?

а/ так, я боюся

б/ так, з частини

в/ ні, не боюся

5. Що Вас чекає після повернення додому?

а/ сім'я, повернуся до сім'ї

б/ не знаю, вся сім'я проживає тут в Чехії

в/ в'зниця, я поїхала з політичних причин

г/ я не знаю

д/ не хочу повернутися додому, без пояснення причин

е/ я не можу відіхати, батько дитини є Чех, живе з нашою дитиною

є/ інша причина

6. Ви знаєте що таке «слідчий ізолятор для іноземців»(СІЗО)?

а/ так, я знала

б/ так, частково

в/ ні, я не знала

7. Отримана інформація на перебування в об'єкті була зрозумілою?

а/ так, розуміла

б/ так, в основному так

в/ так, але тільки частково

г/ ні, не розуміла

8. Як довго Ви знаходитеся в об'єкті затримання іноземців?

а/ менше ніж місяць

б/ 1 – 2 місяці

в/ 3 – 4 місяці

г/ 5 – 6 місяців

9. Як Ви звикли перебувати в об'єкті?

а/ без труднощів

б/ трохи з труднощами

в/ з великими труднощами

г/ я не звикла

10. Які були проблеми звикнути на умови затримання? Можете вибрати декілька варіантів відповіді:

а/ різні національності перебуваючих

б/ мовний бар'єр

в/ відмінність звичок харчування

г/ особисті обмеження –відібрання потенційно небезпечних елементів

д/ обмежений простір – заборона прогулянок

е/відвідування без особистого контакту

є/ примусово регулярний режим, безперервно під наглядом міліції та безпеки

ж/ нерегулярні особисті обшуки

з/ заборона на мобільні телефони, можливість телефонувати з телефону-автомату

и/ загальне обмеження свободи правилами СІЗО

і/ проблеми зі здоров'ям

ї/ інші, вкажіть які

11. Було ставлення працівників до Вас при прийнятті доброзичливе (ласкаве) ?

а/ так

б/ так, в більшій частині

в/ не знаю, я не звертала увагу

г/ ні, було мені неприємне

12. Як часто Вам працівники приділяли увагу?

а/ завжди, коли їм сказала

б/ більшістю, коли їм сказала

в/ приділяли увагу мало

г/ не приділяли мені увагу

13. Допомогли Вам звикнути на перебування працівники (недержавної організації)?

а/ так, допомогли

б/ так, здебільшого допомогли мені

в/ ні, я не хочу допомогу, я буду робити все сама

г/ ні, я хочу жити в своїй общині у рамках СІЗО

д/ мені байдуже

14. Допомогла Вам пропозиція дозвільля адаптуватися, при перебуванні?

- а/ так, допомогла мені
- б/ так, здебільшого мені допомогла
- в/ так, лише трохи
- г/ ні, не допомогла мені

15. Ви використовуєте пропозицію дозвільля?

- а/ так
- б/ так, здебільшого використовую
- в/ так, але тільки деякі
- г/ ні, не використовую

16. Що Вас найбільше відволікає? Можете вибрати декілька варіантів відповіді:

- а/ я використовую загальну діяльність у сфері спорту
- б/ я займаюся спортом сама
- в/ я сама прогуляюся в дозволених місцях для прогулянок
- г/ я багато знаходжуся в компанії своєї спільноти
- д/ я розмовляю з працівникамив об'єкту
- е/ я використовую послуги психолога
- є/ я не потребую відволікати
- ж/ інші, вкажіть які

17. Допогли Вам під час вашого перебування і будь-які інші форми допомоги?

- а/ так, шукаю духовні послуги

б/ так, шукаю послуги психолога

в/ ні, я вирішую проблеми сама або з сім'єю, спільнотою

г/ ні, тільки працівники СІЗО

д/ хтось інший, хто

18. Яку допомогу Ви чекали від працівників СІЗО?

.....

.....

19. Чи виповнилися Ваші очікування ?

а/ так, повністю виповнилися

б/ так, в значній мірі виповнилися

в/ виповнилися на половину

г/ ні, вони в значній мірі не виповнилися

д/ ні, не виповнилися

Bảng câu hỏi

Tôi là một sinh viên thứ ba phiên bản của Đại học Kỹ thuật Liberec, Vụ Công tác Xã hội. Xin vui lòng điền vào bảng câu hỏi, phục vụ như là nguyên liệu cho luận án của tôi. Câu hỏi này là tự nguyện và hoàn toàn vô danh.

Cung cấp cơ hội để trả lời các câu hỏi, kiểm tra, một trong các tùy chọn. Carefully đọc các câu hỏi, bạn có thể kiểm tra câu trả lời một số chi tiết.

1. **Chỉ ra nước xuất xứ:**

2. **Tuổi các bạn:**

a / 18 đến 25

b / 26 đến 35

c / 36 đến 45

d / 46 55 16

e / 56 và hơn

3. **Tại sao bạn đến với Cộng hòa Czech?**

a / tôi đi làm, CR không phải là quốc gia mục tiêu

b / Tôi để lại vì lý do chính trị và tôn giáo

c / Tôi rời vì chiến tranh ở nước ta

d / Tôi đi làm, CR là các nước mục tiêu

e / Tôi đã đi đến một gia đình sống và làm việc

f / Lý do khác, xin vui lòng ghi rõ

4. **Bạn có sợ trở về quốc gia của bạn?**

a / Có, tôi sợ

- b / Có, một phần
- c / không, tôi không lo lắng

5. Những gì bạn có thể mong đợi để trở về nước xuất xứ của mình?

- a / gia đình, trở lại gia đình
- b / Tôi không biết cả gia đình sống ở đây trong CR
- c / nhà tù, tôi để lại cho lý do chính trị
- d / Tôi không biết
- e / Tôi không muốn về nhà mà không đưa ra bất kỳ lý do
- f / Tôi không thể để lại một đối tác Cộng hòa Séc, một đứa trẻ sống với chúng tôi
- g / lý do khác

6. Bạn có biết những gì một "cơ sở giam giữ đối với người nước ngoài"?

- a / Có, cô ấy biết
- b / Có, một phần
- c / không có biết

7. Họ được cung cấp thông tin về thời gian tại cơ sở để hiểu?

- a / có
- b / Có, có nhất của
- c / Có, nhưng chỉ có
- d / Không, không phải

8. Lam thế nào có trong cơ sở giam giữ đối với người nước ngoài?

- a / tháng ít hơn
- b / 1 - 2 tháng
- c / 3 đến 4 tháng
- d / 5-6 tháng

9. Khi bạn nhận được sử dụng để ở lại tại cơ sở?

- a / dễ dàng

- b / a gặp nhiều khó khăn
- c / với khó khăn
- d / Tôi đang quen với

10. Vấn đề của bạn với việc sử dụng các điều kiện của bảo mật là gì? Kiểm tra tùy chọn thêm:

- a / cung cấp chỗ ở quốc gia khác nhau
- b / rào cản ngôn ngữ
- c / sự khác biệt trong thói quen ăn uống
- d / cá nhân hạn chế dùng các đối tượng có khả năng gây nguy hiểm
- e / khu vực hạn chế không đi
- f / thăm không có liên hệ cá nhân
- g / chế độ thường xuyên
- g / buộc phải duy trì kiểm soát của cảnh sát và nhân viên bảo vệ
- h / tìm kiếm cá nhân không thường xuyên
- i / cấm điện thoại di động, nói chuyện với gian hàng
- j / tổng số hạn chế của trật tự tự do của trung tâm giam giữ
- k / vấn đề sức khỏe
- l / khác, xin vui lòng chỉ định

11. Đó là nhân viên truy cập để nhận con nuôi hữu ích của bạn (tốt đẹp)?

- a / Có
- b / Có, hầu hết các phần
- c / không biết, tôi đã không nhận thức
- d / Không, tôi không thoải mái

12. Làm thế nào bạn phải trả nhân viên?

- a / bất cứ khi nào tôi tiếp cận
- b / chủ yếu là khi tôi đã tiếp cận
- c / Tôi đã dành một vài
- d / Tôi đã không trả tiền

13. Hỗ trợ bạn trong việc sử dụng để ở lại lao động (các tổ chức phi chính phủ)?

a / như vậy, đã giúp

b / Có, nhiều của nó đã giúp tôi

c / không, tôi không muốn giúp, cô ấy sẽ làm cho tất cả mọi thứ chắc chắn

d / Không, tôi muốn sống trong cộng đồng của họ trong trung tâm giam giữ

e / Tôi không quan tâm

14. Giúp bạn cung cấp các hoạt động giải trí tốt hơn để thích ứng để ở lại?

a / như vậy, đã giúp tôi

b / Có, giúp tôi cho hầu hết các phần

c / Có, nhưng chỉ một chút

d / Không, đã không giúp đỡ tôi

15. Bạn có sử dụng thời gian hoạt động giải trí?

a / Có

b / Có, hầu hết các phần

c / Có, nhưng chỉ một số

d / Không, không sử dụng

16. Bạn mang lại những gì bị phân tâm nhất? Kiểm tra tùy chọn thêm:

a / Tôi sử dụng hoạt động thể thao phổ biến

b / Tôi sử dụng các hoạt động thể dục thể thao, nhưng cô

c / đi bộ một mình trong không gian xuất hiện

d / Tôi có rất nhiều công ty trong cộng đồng của họ

đ / nói chuyện với nhân viên trong cơ sở

f / Tôi sử dụng các dịch vụ của một nhà tâm lý học

g / không cần phải mất tập trung

h / Loại khác, xin vui lòng ghi rõ

17. Đã giúp bạn trong suốt thời gian của bạn và các hình thức hỗ trợ khác? Kiểm tra tùy chọn thêm:

a / có, tìm kiếm các dịch vụ tinh thần

b / Có, tìm kiếm các dịch vụ tâm lý

- c / không, để giải quyết vấn đề một mình hoặc với gia đình, cộng đồng
- d / không có nhân viên chỉ FDF
- e / người khác

18. Những loại trợ giúp bạn mong đợi từ các nhân viên trung tâm giam giữ?

Câu hỏi đã được lựa chọn như là một lỗi, người trả lời đã có cơ hội để viết tầm nhìn và mong đợi của bạn.

.....

.....

19. Thực hiện đầy đủ mong đợi của bạn?

- a / có, hoàn toàn đáp ứng
- b / Có, một phần lớn để đáp ứng
- c / đáp ứng một nửa
- d / Không, họ phần lớn không
- e / không, không